

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS – TUESDAY, LAPKRIČIO-NOVEMBER 14, 2017 • Vol. CVIII NR. 132 Kaina 1.50 dol.

PERIODICALS

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 11-13-2017

Iki valstybės atkūrimo jubiliejaus liko 93 dienos

Šv. Silvestro medalis Viktorui Nakui

Iš k.: prelatas Edmundas Putrimas, Kristina ir Viktoras Nakai, prelatai Algimantas Bartkus ir Godfrey T. Mosley.

Rimo Čikoto nuotr.

ARVYDAS BARZDUKAS

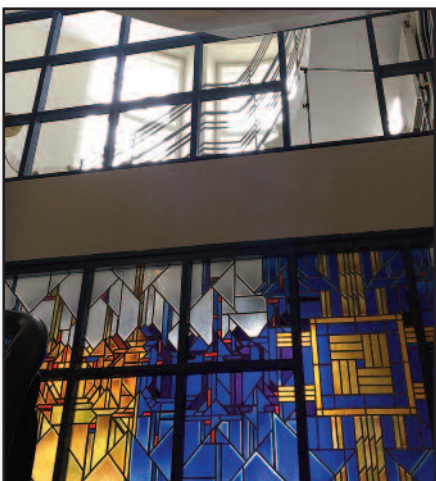
Spalio 29 d. Washingtono lietuvių katalikų misijos mėnesinių šv. Mišių metu Lietuvos Vyskupų Konferencijos delegatas prel. Edmundas Putrimas Švento Sosto skirtą Šv. Silvestro medalį įteikė Amerikos katalikų universiteto viceprorektoriumi Viktorui Nakui. Medalis skiriamas asmeniui, pasižymėjusiam savo katalikiškumu profesiniame ir visuomeniniame gyvenime ir veikloje. Šv. Mišias koncelebravo prel. Algimantas Bartkus iš Floridos, kuris dažnai Washingtono lietuvių katalikų misijai patar nauja. Prel. Putrimas pasakė jautrią ir prasmingą, dienos evangeliją ir šią specialią progą atspindintį pamokslą. Prie altoriaus padėjo ir Viešpaties Apsireiškimo parapijos klebonas prel. Godfrey Mosley. Prieš šv. Mišių pabaigos palaiminimą prel. Putrimas pakvietė Viktorą Naką ir jo žmoną Kristiną prie altoriaus ir, perskaitęs šv. Sosto įtei-

kimo raštą, prisegė Viktorui Nakui medalį. Beveik pilna žmonių bažnyčia plojimu pasveikino medalio gavėją. Tuo pačiu prel. Putrimas perskaitė Kauno arkivyskupo Liongino Virbalo sveikinimą ir padėką Viktorui už sėkmingą vadovavimą Šiluvos koplyčios 50 m. sukakties paminėjimui Washingtono tautinėje bazilikoje 2017 m. Nuotaikingą sveikinimo žodį tarė Lietuvos ambasadorius JAV ir Meksikai Rolandas Kriščiūnas. Taip pat Naką pasveikino prel. Bartkus ir pakvietė susirinkusius padėkoti parapijos klebonui už nuolatinį ir daugiametį Washingtono lietuviškos misijos prieglobstį.

Viktoras Nakas gražiai už apdovanojimą padėkojo, sakdamas, jog šiuo medaliu, tarsi kokiu kalėdaičiu, turi dailintis su daugeliu savo bendradarbių. Jis išvardino visus Šiluvos koplyčios sukakties paminėjimo komiteto narius ir sakė, kad dalis šio apdovanojimo priklauso jiems visiems.

– 2 psl.

ŠIAME NUMERYJE:

Kur gyva modernaus Kauno dvasia – 6 psl.

Washingtono pagerbtos komunizmo aukos – 11 psl.

Prasmingas susitikimas Lietuvos generaliniame konsulate Čikagoje

Generalinio konsulo Čikagoje Mantvydo Bekešiaus (ketvirtas iš k.) svečiai – „Misija Sibiras“ vadovai Raminta Kėželytė (trečia iš k.) ir Arnoldas Fokas su juos globojusiomis JAV LB narėmis.

M. Boharevičienės nuotr.

MARIJA BOHAREVIČIENĖ

Lapkričio 3 d. Lietuvos generaliniame konsulate Čikagoje vyko prasmingas susitikimas su Lietuvos generaliniu konsulu Mantvydu Bekešiumi, konsulato darbuotoja Egle Laužonyte ir „Misija Sibiras“ ekspedicijos dalyviais Raminta Kėželyte ir Arnoldu Foku. Šį susitikimą or-

ganizavo JAV LB Vidurio vakarų apygardos tarybos pirmininkė Birutė Kairienė. Dalyvavo Aušrelė Sakalaitė – Marquette Parko apylinkės valdybos pirmininkė, Zita Kirvaitis – JAV LB Floridos apygardos tarybos narė, Nijolė Stančiauskienė ir Marija Boharevičienė – LB Lemonto apylinkės valdybos narės.

– 4 psl.

Ką senolis mato sėdėdamas, to jaunuolis nepastebi stovėdamas – *Gustave Flaubert*

DRAUGAS

Mano laikraštis nuolatinis, patikimas, mus rišantis.

Sveikina LR ambasadorius JAV ir Meksikai Rolandas Kriščiūnas.
Rimo Čikoto nuotraukos

Visų susirinkusiųjų vardu atsiminimų kupiną kalbą pasakė buvusi Washingtono Lietuvių Bendruomenės apylinkės pirmininkė Danelė Vidutienė (k.).

Šv. Silvestro medalis **Viktorui Nakui**

Atkelta iš 1 psl.

Po šv. Mišių vaišėse parapijos salėje Nakai buvo apdovanoti gėlėmis. Visų susirinkusiųjų vardu gražų ir turiningą, atsiminimų pilną žodį tarė buvusi Washingtono Lietuvių Bendruomenės apylinkės pirmininkė Danelė Vidutienė. Nakas vėl visiems su šypsena mielai padėjo.

Viktoras Nakas 1976 m. aukščiausiu pagyrimu įsigijo politinių mokslų bakalauro laipsnį Michigan universitete (University of Michigan) ir tapo garbės korporacijos Phi Beta Kappa nariu. Už ketverių metų Nakas gavo filosofijos magistro laipsnį George Washington universitete Washington.

Jau 17 metų Nakas dirba Amerikos katalikų universiteto administracijoje, pradžioje kaip viceprezidentas universiteto ryšiams su visuomene ir žiniasklaida, ir dabar – kaip viceproktorius administraciniam reikalams. 2008 m. jam buvo paskirta prestižinė „The Catholic University of America Clarence Walton Administrator of the Year“ premija. Universiteto visuomeninių ryšių skyrius, kuriam Nakas vadovavo, yra gavęs 55 įvairius apdovanojimus. Taip pat Nakas ilgą laiką buvo vyriausias redaktorius aukštai pasaulyje įvertinto Amerikos akademinio universiteto žurnalo „CatholicU“.

Lietuviškoje veikloje, dar būdamas studentu, Nakas vadovavo Baltijos valstybių žmogaus teisių demonstracijai Washington. Atgimimo laikotarpiu jis ketverius metus pilnu laiku vadovavo Katalikų šalpos vadovo kun. Kazimiero Pugevičiaus įsteigto Lietuvių informacijos centro Washington skyriui. Jis rašė ir redagavo pranešimus spaudai, dalyvavo spaudos konferencijose, nuolat Amerikos lietuvių vardu lankėsi Amerikos Kongrese ir planavo bei rengė apsilankančių Lietuvos atgimimo veikėjų susitikimus su Amerikos vyriausybės vadovais, nevyriausybinių organizacijų atstovais ir žiniasklaida. Tuo metu Nakas buvo dažnas oficialus vertėjas, kai Lietuvos atstovai ir veikėjai lankėsi Baltuosiuose Rūmuose, Kongrese ir

Šv. Silvestro medalis buvo įsteigtas 1905 metais Popiežiaus Pijaus X pagerbti katalikiškoje visuomeninėje veikloje pasižymėjusius katalikus. Apdovanojimas juo – garbė visiems lietuviams.

Jungtinėse Tautose. Daugelį kartų Lietuvos klausimais kalbėjo tokiose Amerikos televizijos programose kaip *MacNeil-Lehrer Newshour* (PBS), *Crossfire* (CNN), rytinėse CBS ir NBC programose ir C-Span View. Nakas intensyviai ir reikšmingai dalyvavo JAV Atstovų Rūmuose ir Senate steigiant *ad hoc* komisijas religinėms ir politinėms disidentų teisėms ginti.

Kada Lietuvos Respublikos ambasadoriumi Amerikoje buvo paskirtas Stasys Lozoraitis, Nakas dvejus metus ambasadoje dirbo politinių klausimų pa-

tarėju ir pagrindiniu ryšininku su JAV ir Lietuvos žiniasklaida. Jis tapo faktiniu ambasados štabo viršininku. Ambasadoje tada dirbo vienuolika darbuotojų ir bent trys savanoriai. Vėl Nakas rašė politinius pareiškimus, pranešimus spaudai ir tvarkė ambasados susirašinėjimą. Taip pat koordinavo Lietuvos delegacijų apsilankymus ir dažnai susitiko su įvairiomis profesinėmis, studentų ir kitokiomis visuomeninėmis delegacijomis. Ambasadoriui laikinai išvykus, ėjo ambasadoriaus pavaduotojo pareigas.

Nakas buvo pagrindinis universiteto atstovas žiniasklaidai, kada Popiežius Pranciškus lankėsi Amerikoje, ir svarbiai prisidėjo prie popiežiaus apsilankymo organizavimo. Taip pat jis pirmininkavo Nekalto Prasidėjimo Bazilikoje Washington esančios Šiluvos koplyčios penkiasdešimtmečio sukakties minėjimo komitetui. Minėjimo iškilmėse bazilikoje dalyvavo, šv. Mišias atnašavo ir pamokslą pasakė Amerikos Vyskupų Konferencijos pirmininkas Louisville arkivyskupas Joseph Kurtz. Mišias koncelebravo Kauno arkivyskupas Lionginas Virbalas SJ, ir daugybė dvasiškių. Arkivyskupas Virbalas žodį tarė lietuviškai. Giedojo keturi chorai ir baziliką užpildė daugiau kaip 2 000 dalyvių. Ta proga bazilikoje buvo surengta pusmetį rodoma paroda apie Šiluvą Lietuvoje ir jos koplyčios istoriją.

Galima drąsiai sakyti, jog Viktoras Nakas visada buvo tas „tinkamas žmogus tinkamoje vietoje“. Visas savo prisiimtas pareigas jis elegantiškai, kantriai ir sėkmingai vykdė su tikra pagarba savo bendradarbiams ir visiems, su kuriais tik tos pareigos jį suvedė. Šv. Silvestro medalis buvo įsteigtas 1905 metais Popiežiaus Pijaus X pagerbti katalikiškoje visuomeninėje veikloje pasižymėjusius katalikus. Lietuviai turime džiaugtis ir didžiuotis, kad tokioje veikloje ilgai, sėkmingai ir gražiai dirbęs Viktoras Nakas buvo šiuo medaliu apdovanotas ir pagerbtas.

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday
and Saturday

except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by

the Lithuanian Catholic Press Society,
4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.

Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL

and additional mailing offices.

Subscription Rates: \$150.00.

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV – metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase – \$340.00 • kartą per savaitę \$240.00

| Kanada – metams \$390.00 (USD) • 1/2 metų \$210.00 (USD) • 3 mėn. \$110.00 (USD)

| Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

| Lietuvą paprastu paštu – metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

Internetinė prenumerata – metams \$115.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV – metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

| Kanada – metams \$150.00 (USD) • 1/2 metų \$120.00 (USD) • 3 mėn. \$75.00 (USD)

| Lietuvą ir kitas šalis oro paštu – metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00, paprastu paštu – metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, prenumeratos kvitų nesiuočiame. „Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.

Redakcija dirba kasdien nuo 8:00 iki 4:00, šeštadieniais nedirba.

Administracija –
skelbimai@draugas.org., administracija@draugas.org

Reklama – Audronė Kižytė,
audreykizys@gmail.com, 630-805-1404

Vyriausioji redaktorė –
Ramunė Lapas
vyr.redaktore@gmail.com

Redaktorė –
Virginija Petrauskienė

Techninis redaktorius –
Jonas Kuprys

Korektorė –
Dalia Sokienė

Už skelbimų turinį ir kalbą neatsakome.

Straipsnių autorių nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

Šlapios dienos, savaitės, mėnesiai, pažliugę laukai, dėl drėgmės pertekliaus slenkantis sosinės ir visos Lietuvos simbolis – Gedimino kalnas, saulė pasirodo tik kada ne kada, didelėje dalyje Lietuvos paskendo derlius... Tai iš kur rasis geros nuotaikos ir gyvenimo džiaugsmo?! Gal todėl vieną skandalą Lietuvoje keičia kitas. Štai dar nespėjo nurimti triukšmas dėl apjuodinto partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago atminimo, o jau išplėskė kitas – Seimo narys Linas Balsys į darbą atėjo girtas. Dar daugiau, pasirodo, jis jau seniai geria, tik iki šiol visi žinojusieji tai toleravo (neseniai darbe girtas pasirodęs gydytojas buvo iškart atleistas iš darbo). Jeigu ne apsiskandalinusio seimūno kolegė Aušra Maldeikienė, kuri paprastai sako tai, ką galvoja (beje, ji sako, kad ir iš Prezidentūros jis buvo atleistas dėl tos pačios bėdos), taip būtų tęsėsi ir toliau.

Kodėl turinčių priklausomybių toks didelis procentas eina į valdžią ir kodėl jiems sekasi? ir kas yra Linas Balsys? Šią pavarde ant taikiklio laikau jau senokai.

Ateina visokių minčių

Linas Balsys nebuvo eilinis žurnalistas ir anais – sovietiniais laikais, ir Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, bet dėmesį labiausiai atkreipė, kai tapo „žaliasis“ ir ėmė kovoti prieš lietuvišką atominę energetiką (inicijavo referendumą, kuriame nedideliu balsų skirtumu pasisakyta prieš naujos atominės elektrinės Visagine statybą) ir lietuviškas skaliūnų dujas (kai kurie politikai sako, kad ir tie, ir tie veiksmai atitinka Kremliaus interesus), nors proteste prieš nesaugią baltarusišką atominę jėgainę, kuri dygsta visai netoli tos pačios Visagino atominės elektrinės, jo balso nesigirdi (tiesa, laikinajai „Veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupės“ Seime jis priklauso; tik nežinia kokiais tikslais). Suprask – jis už žalią ir saugią energiją. Bet ne vienas ekspertas yra teigęs, kad „žalieji“ dar nuo anų laikų, kai Kremlius buvo sovietinis, yra įrodę, kad tai jėga, šeriami būtent iš Kremliaus, kuris suinteresuotas įtampos židinių kurstymu pasaulyje. 2011 m. L. Balsys sukūrė „Žaliosios politikos institutą“ ir buvo direktorius, nuo 2012 m. – Lietuvos žaliųjų partijos pirmininkas (po šio skandalo partija jį ketina šalinti). Ir kaip tyčia Linas Balsys rinkimus į Seimą laimi specifinėse apygardose. Dar 2004 m., nors ir nedideliu skirtumu, jis laimėjo Vilniuje, Karoliniškių apygardoje. Kaip teigė jo konkurentė – laimėjo buvusių karininkų šeimų ir kitų rusakalbių balsais. O šią kadenciją Seimo nariu tapo Panerių apygardoje, kuri yra beveik šimtu procentu rusakalbė. Nieko negaliu tvirtinti, tik atkreipti dėmesį. Jeigu tai nėra atsitiktinis sutapimas (tik kad tų sutapimų daugoka), išeitų, kad rusakalbius kažkas organizuoja, nukreipia jų veiksmus, ir tai galėtų reikšti, kad Lietuvoje veikia ir kažkokia organizuota jėga.

Dar viena įdomi detalė – studijuodamas žurnalistiką Vilniaus universitete, pirmuosiuose kursuose, 1982 m., pradėjo dirbti Lietuvos radijo laidų užsieniui redakcijoje ir greitai kilo karjeros laiptais. O kas turėjo galimybių dirbti šiame ypatingame sektoriuje, kur buvo varoma sovietinė propaganda? Nesakau, kad jis būtinai turėjo būti KGB-istas, neturiu įrodymų, tuo labiau kad 2002–2009 m. buvo Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos korespondentas Briuselyje, o 2009–2011 m. – Prezidentės Dalios Grybauskaitės atstovas spaudoje. Jeigu būtų buvęs užsienio agentūrų slapstasis agentas ar pan., Lietuvos saugumas į Prezidentūrą jo nebūtų įleidęs. O vis dėlto šie sutapimai neduoda ramybės. Įklimpti galima ne tik tapus oficialiu kokios nors kenkėjiškos organizacijos nariu, bet ir iš kvailumo ar godumo.

Štai dabar noriu prieiti, kodėl pradėjau šneka apie nelaimingą žmogų Liną Balsį (jo kolega Seimo narys Naglis Puteikis, praėityje taip pat turėjęs panašių problemų, sako, kad jam belikę nedaug gyventi, jeigu jis nepakeis gyvenimo būdo, tokia gili esanti problema). Ogi svarstau, kaip svarstyti psichologas ar psichiatras – alkoholiku (ar tapti kitokia priklausomybę turinčiu) ar neurotiku galima, kai esi susidvejinęs, kai viena darai, o kita galvoji ar jauti, kai esi įklimptas į melą, kai bijai prisipažinti klydęs. Kas galėtų ramiai veikti prieš savo valstybės interesus ir be psichinės sveikatos pasekmių atlaikyti didelės dalies valstybės piliečių panieką? Dar daugiau

Rudeninė depresija

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

– išeiti į tribūną ir žiūrėti į akis žmonėms veidmainiaujant?

Ir dar detalė, – Lino Balsio komentaras apie Vytautą Landsbergį (kai kas sakys, kad mylėti Landsbergį nėra privaloma) 2015 m., kai šiam buvo siūloma suteikti Laisvės premiją: „Esu tikras, jog Seimo skiriamos Laisvės premijos negalima paversti politinių spekuliacijų ar asmeniškumų objektu. Prieš balsavimą Seime pasisakydamas raginau kolegas susilaikyti, nes šios premijos susiejimas su vienu vienareikšmiškai vertinamo Lietuvos politikos vardu tik vėl sukirsins visuomenę. Mano nuogastavimai išsipildė – demokratišką Seimo sprendimą pradėjo aršiai atakuoti išimtinai su V. Landsbergio vardu siejamoms partijoms atstovai ir rėmėjai, visuomenė, prieš savo valią, tapo įtraukta į artėjančių rinkimų kampaniją ir jau ketvirtį amžiaus nesibaigiančius ginčus apie V. Landsbergio vietą ir vaidmenį Lietuvos Atgimimo laikotarpiu. Manau, kad šiuos ginčus turime palikti istorijai ir ateities kartų istorikams ir nestatyti paminklų dar gyviems ir aktyviai politikoje besireiškiantiems politikams“ (Alkas.lt).

Kaip žinome, tuomet buvusį Sąjūdžio ir pirmąjį Nepriklausomos Lietuvos valstybės vadovą V. Landsbergį „užstojo“ net vienas iš kairiųjų – socialdemokratų lyderių Gediminas Kirkilas, teigęs, kad negalima nuginčyti V. Landsbergio reikšmės atkuriant Lietuvos nepriklausomybę, ir protesto vardan net atstatydinęs iš Laisvės premijos komisijos narių. Ir taip pat žinome, kad 2016 m. V. Landsbergiui vis dėlto buvo įteikta Laisvės premija. Iš tiesų mylėti V. Landsbergį nebūtina, bet požiūris, o tuo labiau aktyvus jo nuopelnų neigimas vis dėlto kai ką sako. Daug kas iš politikų ir šiaip žinomų žmonių nemyli Landsbergio, bet dėl to „nelipa ant bačkos“ ir neveda agitacijos. O Kremlius Landsbergio diskreditavimui skyrė ir skiria dideles lėšas, kaip ir kitų Lie-

tuvai svarbių asmenybių juodiniui. Pastarosiomis savaitėmis taip atsitiko su Adolfo Ramanausko-Vanago vardu.

Pamokos

Nelaimės ir klaidos moko. Skandalas dėl Lino Balsio, nors gal ir neadekvatus, jam išeis į naudą – bėdai išėjus į viešumą, jis turės galimybę ją įveikti, nes daugelis jį užjaučia ir

siūlo pagalbą. Tereikia pripažinti turint problemą. Partizanų vado juodinimo istorijoje irgi buvo tam tikra prasme teigiamų dalykų. Pirmiausia jo gerbėjams buvo galimybė susivienyti. Bet ne mažiau svarbu, kad išsiryškino ir garsūs fašistų medžiotojas Efraimas Zuroffas. Užsiundęs savo porininkę Rūtą Vanagaitę ir jai pateikęs tikrovės neatitinkančių žinių, jis „pakišo“ ne tik ją, bet pakenkė ir savo autoritetui. Kas betikės jo informacija po to, kai R. Vanagaitė pripažino, jog ji kalbėjo netiesą ir dėl to viešai atsiprašė. Kai dabar E. Zuroffas į apyvertą išmes kitą šmeižtą (jeigu beidsrįs), net ir tie, kurie juo iki šiol buvo linę tikėti, pirmiausia pasitikrins, o kiti netgi numos ranka. Ir tribūnų, per kurias galėtų tokią informaciją skelbti, vargu Lietuvoje ar beras. (Priačiau nuomonei, kad Lietuvos žydų bendruomenei jis jau seniai yra rakštis, trukdanti normalią veiklą ir sugyvenimą.) Greičiausiai iširs ir jo prieš metus sulipdyta pora. Rūta Vanagaitė ne iš tų moterų, kurios atleidžia išnaudojimą. Ji patyrė ne tik moralinių, bet ir finansinių nuostolių. Mat leidykla „Alma Littera“ pakartotinai pareiškė, kad nutraukia bendradarbiavimą su ja kaip autore, kuri neatitinka leidyklos vertybių, ir iš knygynų išima visas jos knygas. Manau, Vanagaitė bus supratusi, kad uždariauti iš spekuliacijų neapsimoka. Beje, pasimokė ir minėtos leidyklos savininkai: pasižadėjo daugiau nebeleisti vaikų poeto (beje, talentingo) Kosto Kubilinsko knygų, kurių iki šiol toje leidykloje išėjo net aštuonios. (Dėl K. Kubilinsko, MGB agento Varno, 1949 m. žuvo 15 Lietuvos partizanų; vada, kuris buvo taip pat poetas, sunaikino jis pats; už išdavystę gavo 7300 rublių, butą ir darbą, o po 13 m. mirė neaiškia mirtimi sanatorijoje prie Maskvos, – gal kaip atitarnavęs ir nebereikalingas, o gal nuo persigerimo).

Klystame visi ir kai kurie iš tų klaidų mokomės.

Diskusija Lietuvos ambasadoje

Lapkričio 7 dieną Lietuvos Respublikos ambasadoje Washingtone įvyko diskusija apie Vakarų demokratiškos šalių ir Rusijos pilietinės visuomenės ryšių stiprinimą.

Diskusijoje dalyvavo profesorius Vytautas Landsbergis, Nepriklausomybės Akto signataras Emanuelis Zingeris, Atviros Rusijos pirminko pavaduotojas Vladimiras Kara-Murza, JAV Kongreso patarėjai, JAV Valstybės departamento ir JAV paramos agentūros (USAID) pareigūnai, užsienio šalių ambasadoriai ir diplomatai, Rusijos pilietinės visuomenės aktyvistai, JAV ekspertai iš Brookings ir Hudson institutų, Carnegie centro, Tarptautinio respublikonų instituto, Freedom House bei „Amerikos balso“.

Diskusijos dalyviai pabrėžė, kad dialogas ir ryšių su Rusijos pilietine visuomene nuolatinis stiprinimas yra labai svarbus tiek Vakarų, tiek ir Rusijos visuomenėms.

Profesorius V. Landsbergis perspėjo, kad bandymai atgaivinti Rusiją, kuri pripažįsta tik jėgą ir yra priešiška nusiteikusi kaimyninių šalių atžvilgiu, kelia pavojų tiek pačiai Rusijai, tiek ir pasauliui. „Pirmosios tokios politikos aukos yra patys Rusijos žmonės“, – diskusijoje pabrėžė V. Landsbergis.

Pirmasis Nepriklausomos Lietuvos vadovas pažymėjo, kad naujų grėsmių iš Rusijos akivaizdoje ypač svarbi Transatlantinės bendruomenės vienybė, paremta vertybėmis, bei vieninga Vakarų

Diskusijos dalyviai pabrėžė ryšių su Rusijos pilietine visuomene stiprinimo svarbą.

šalių parama Rusijos pilietinei visuomenei.

Savo pasisakyme V. Kara-Murza pažymėjo, kad stereotipai, jog Rusijai netinka demokratinė santvarka, yra labai klaidingi: „Visuomet kai tik buvo galimybė rinktis, Rusijos žmonės rinkosi demokratiją – ar tai būtų 1917 metų lapkričio mėnesio rinkimai į visos Rusijos Konstitucinį susirinkimą, ar 1991 metų birželio mėnesio prezidento rinkimai, ar paskutinių metų savivaldos rinkimai Rusijoje“.

„Mes matome didėjantį sąmoningumą ir aktyvumą ne tik Maskvoje ar Peterburge, bet ir kitose Rusijos miestuose, ypač tarp jaunimo. Rusijoje daug žmonių nori gyventi orų gyvenimą demokratinėje visuomenėje, kurioje galioja teisės viršenybė ir garantuojamos laisvės“, – pridūrė jis.

Daugelis kalbėtojų pateikė Lietuvą kaip pavyzdį šaliai, kuri atskiria Kremliaus politiką ir Rusijos žmones, bei padeda tiems Rusijos pilietinės visuomenės aktyvistams, kurie dėl įvairių priežasčių buvo priversti palikti savo Tėvynę.

URM info ir nuotr.

TELKINIAI

Prasmingas susitikimas Lietuvos generaliniame konsulate Čikagoje

Atkelta iš 1 psl.

Misija Sibiras” ekspedicijos dalyviai papasakojo, kad šiais metais „Misija Sibiras” ekspedicija vyko į Irkutsko sritį. Buvo sutvarkytos ir atstatytos Tulūno ir Nižneudinsko rajonuose esančios devynerios kapinės (Gadalėjaus, Tulūno, Jevdokimovo, Algatujaus, Soloncu, Kamenkos, Bogotyriaus, Porogo bei Viesiolyi; tų vietovių žemėlapiuose jau nėra). Žygeiviai keliavo pėsčiomis, įveikę daugiau nei 100 kilometrų. Dvi savaites trukusioje ekspedicijoje buvo sutikti aštuoni lietuviškų šaknų turintys žmonės, įamžinti jų prisiminimai. Kapinėse ne tik sutvarkyti seni, bet iškilo ir devyni nauji lietuviški kryžiai.

Generalinis konsulas Mantvydas Bekešius ir Vidurio vakarų apygardos tarybos pirmininkė Birutė Kairienė turėjo skatinančių ir įkvepiančių idėjų ateičiai. M. Bekešius siūlė projekto „Misija Sibiras” ekspedicijose dalyvauti ir vaikaičiams lietuvių, kurie į Ameriką atvyko po karo, ir trečia bangių vaikams. Atsirastų ryšys tarp kartų, lietuvių istorinės atminties išsaugojimas skatintų pilietiškumą, patriotiškumą. Konsulas siūlė po 2018 metų „Misija Sibiras” ekspedicijos jos dalyviams rugpjūčio mėnesį atvykti į JAV ir dalyvauti jaunimo stovyklose, vykstančiose „Dainavoje” ir kt. Stovyklose būtų užtikrinta pati didžiausia auditorija. Ten galėtų vykti ir jaunimo atranka – bandomieji žygiai, kur praktikoje būtų patikrinta jaunimo motyvacija, valia, ryžtas, ištvermė, mokėjimas dirbti grupėje, ko paprasčiau reikalaujama iš žygeivių.

Mantvydas Bekešius išreiškė mintį, kad „Misija Sibiras” dalyviai susitiktų ir su Lietuvos ambasadoriumi bei kitais konsulais. (Ekspedicijos nariams paprašius projektą pristatyti konsulams, Mantvydas Bekešius pradžėje tai suorganizuoti. Kaip tik tokia galimybė atsirado, nes konsulai tą šeštadienį rinkosi į pasitarimą Burr Ridge, o po to dalyvavo Lietuvių fondo pokylyje „Ant laisvės sparnų”.) Konsulo nuomone, pristatius projektą konsulams atsirastų daugiau galimybių užmegzti kontaktus, gauti rekomendacijų ir plačiau pristatyti projektą, kas padėtų rinkti lėšas.

Mantvydas Bekešius priminė, kad jaunimas iš Izraelio vyksta į buvusią fašistų koncentracijos stovyklą Aušvice, kur renka medžiagą apie žydų tautos tragediją. Dabar duomenims rinkti dar yra palankus laikas, nes yra gyvų liudininkų. Istoriją rašome mes visi savo darbais, savo pilietiniais poelgiais. Todėl turime skatinti jaunąją kartą domėtis savo šalies praeitimi ir iš jos semtis įkvėpimo. Jaunimas yra kviečiamas prisiimti atsakomybę už istorijos įamžinimą ir sąžiningą jos pateikimą. Jaunimo laukia ilgas išbandymų kelias – pasisemti žinių ir įgyti praktinių įgūdžių, kurie padėtų Sibire įgyvendinti kilnius uždavinius.

Eglė Laužonytė yra įkūrusi klubą „Lithuanian City of Chicago”, kuriame dalyvauja Čikagos miesto jaunimas. Ji teigė, kad jaunuoliai ieško būdų save realizuoti, o dalyvavimas „Misija Sibiras” ekspedicijoje šiam jaunimui būtų geras būdas parodyti pilietiškumą, prisidėti prie Lietuvos is-

JAV LB Vidurio vakarų apygardos tarybos pirmininkė Birutė Kairienė ir generalinis konsulas Mantvydas Bekešius.

torinės atminties išsaugojimo.

Birutė Kairienė pasidžiaugė, kad po Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo išaugo tiek daug patriotiško jaunimo. Ji padėjo Lietuvos generaliniam konsulai Čikagoje už priėmimą ir įkvepiančius pasiūlymus, Aušrelei Sakalaitei – už „Misija Sibiras” ekspedicijos dalyvių apgyvendinimą, išlaikymą ir transporto suteikimą, o LB Vidurio vakarų apygardos tarybos nariams – už pagalbą „Misija Sibiras” ekspedicijos projektą pristatant mokyklose ir įvairiose organizacijose.

Marija Boharevičienė – LB Lemonto apylinkės valdybos narė.

Apie kelionę į Rusiją, kurios neįmanoma užmiršti

VIRGINIJA PETRAUSKIENĖ

Taip sutapo, kad lapkričio 2 dieną, kai Lietuvoje minimos Vėlinės ir pagerbiami visi mirusieji, Balzeko lietuvių kultūros muziejuje susirinkę žmonės klausėsi pasakojimo apie Rusijos Sibiro platybėse išsibarsčiusius lietuvių tremtinių kapus. Tą vakarą muziejaus foje buvo atidaryta fotografijų paroda „Misija Sibiras 17”. Renginio svečiai – Arnoldas Fokas, ilgametis ekspedicijų vadovas bei Raminta Kėželytė, labdaros ir paramos fondo „Jauniems”, remiančio jaunimo pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymo projektą „Misija Sibiras”, direktorė. Jų dviejų perteikti šių metų ekspedicijos išpūdžiai, emocijos ir nuotraukose užfiksuoti vaizdai nepaliko abejingo nė vieno iš tų vakarą susirinkusių klausytojų.

Prieš 12 metų pradėtas projektas „Misija Sibiras” įrodė, kad jauniems Lietuvos žmonėms labai rūpi mūsų istorija ir ryšys su praeitimi. Ir kad jaunoji karta sugeba padaryti daug svarbių savo šaliai darbų. A. Fokas pateikė statistikas: per 12 metų surengta 16 ekspedicijų į Lietuvių tremtinių ir įkalinimo vietas Rusijoje, Kazachstano, Tadžikistano respublikose. Šių ekspedicijų dalyviai sutvarkė per 100 lietuvių kapinių, nors šiuo metu yra žinoma net 800 mūsų tautiečių kapinaičių tose vietose, kuriose jiems teko gyventi, išstremtiems iš savo namų. Didžiąją dalį jų reikia sutvarkyti, išvalyti. „O kiek kilometrų per tuos 12 metų įveikė mūsų projekto dalyviai – ne mažiau, nei du kartus aplink Žemės rutulį”, – sakė A. Fokas.

Kalbėdami apie šių metų ekspediciją, renginio svečiai sakė: rengiantis jai, gauta net 900 paraiškų iš žmonių, kurie norėjo keliauti „Misija Sibiras 17” grupėje. Kokie atrankos kriterijai? Eiti į bandomuosius žygius, kurių maršrutai leidžia kandidatams įvertinti savo jėgas ir pasirengimą laukiantiems išbandymams. Kai iš beveik tūkstančio kandidatų buvo atrinkta 80 pačių tinkamiausių, tuomet jiems buvo parengtas 47 kilometrų žygio maršrutas, kurį keliautojams reikėjo įveikti per porą dienų. Rinkdamiesi į komandą pačius tinkamiausius, organizatoriai vertino ne tik jų fizinę ištvermę. Jeigu tie stipriausieji žygio metu nesugeba atsigręžti atgal ir ištiesti rankos atsiliekantiems komandos draugui, tuomet ko verta jų stiprybė?

Dar viena labai įdomi pasirengimo misijai dalis –

garsiai skaityti politinių kalinių ir tremtinių pavardes, šalia kurių nurodoma, ar žmogus grįžo atgal į Lietuvą, ar mirė tremtyje. Tai reikalinga tam, kad skaitantysis pats pajautų sovietmečio tremčių tragedijos mastą. Pernai būsime ekspedicijos „Misija Sibiras” nariai perskaitė 22 tūkstančius pavardžių. Šis sąrašas buvo skaitomas visą parą, kuomet pavargusio skaitytojo vieton stovėjo kitas būsimo kelionės narys.

Rengdamiesi ekspedicijai į apleistų lietuvių kapinių paieškas, vaikinai mokėsi kryždirbystės pas to amato specialistus.

Šiais metais „Misija Sibiras” grupė išvyko į Irkutsko sritį, esančią prie Baikalo ežero. Iš Vilniaus iki Maskvos jie keliavo traukiniu, o nuo Rusijos sostinės iki vietos skrydis tetruko vos 4 valandas. Tą patį atstumą gyvuliniuose vagonuose mūsų tautiečiai keliavo daugiau nei mėnesį laiko. Tos kelionės metu nemažai tremtinių mirė.

„Labiausiai sukrėtė vaizdas vienoje mūsų aplankytose kapinėse, kur tarp aplūžusių antkapinių vaikštinėjo karvė. Paėdęs gyvulys kasėsi, trindamas šoną į kapinių kryžių”, – pasakojo R.

Kėželytė. Toje kelionėje būta daug jaudinančių momentų: kai teko uždegti specialiai Lietuvoje žmonių įteiktą žvakę nurodytose kapinėse, kai pagal sudegusių kryžių liekanas surado miško žolės ir medžių jau visai užgožtas kapinaites, kai kiekvienoje sutvarkytoje lietuvių kankinių amžinojo poilsio vietoje prie naujų kryžių visi sustoję greta sugiedodavo Tautišką giesmę, kai susitinkavo lietuvių palikuonių ar jų šeimos narių, kai išgirdavo vietinių rusų patikinimą, kad lietuviai garsėjo darbštumu, o dirbdami mėgo dainuoti. Viena sena rusė, nuošalaus kaimo gyventoją, kurią vietiniai vadina baba Tania, iki šiol prisimena mūsų tautiečius. Moteris pasakojo, kad lietuviai vaikinai buvo vietinių nuotakų svajonė. Baba Tania savo atmintyje iš jaunystės net yra išsaugojusi lietuviškų žodžių.

Ką dar apie savo kelionę sakė „Misija Sibiras 17” dalyviai? Tai buvo varginantis, pilnas nepatogumų žygis, kurio metu teko įveikti pėsčiomis dešimtis kilometrų, baiminantis, kad savo kelyje gali susitikti nepageidaujama „praeivė” – rudąjį lokį. „Tai buvo dviejų savaikių darbas be išėjimo”, – juokėsi A. Fokas ir R. Kėželytė. Tačiau pirmą kartą į žygį „Misija Sibiras” išsirengusiems jauniems žmonėms tai buvo, ko gero, viena iš gyvenimo kelionių, kurios neįmanoma užmiršti.

„Misija Sibiras” vadovai Balzeko lietuvių kultūros muziejuje pristatė fotografijų parodą apie šių metų ekspediciją. Iš k.: A. Fokas, R. Kėželytė, muziejaus prezidentas S. Balzekas Jr. ir gen. konsulas Čikagoje M. Bekešius. V. Petrauskienės nuotr.

Paroda „Gutauskas, Elskus, Kezys”

LAIMA APANAVIČIENĖ

Tarp Brighton Park ir Marquette Park rajonų, prie Gage Park stūkso vienas pagrindinių Čikagos lietuvių objektų: Jaunimo centras, pastatytas 1957 metais pagal architekto Jono Kovo-Kovalskio projektą. Iš pradžių tai buvo 2 pastatai: Jaunimo centras ir vienuolynas. 1971 metais pagal architektų tėvo ir sūnaus Jono ir Rimo Mulokų projektą abu pastatai buvo sujungti į vieną. Šio sujungimo fasado sienos iškilime puikuoja si stilizuotas didžiulis architektūrinis Lietuvos Vytis, sukurtas pagal M. K. Čiurlionio „Vyties” viziją. Ją iš spalvotų 6000 plytų sumūrijo pats architektas J. Mulokas.

2017 metais švenčiame Jaunimo centro 60-metį. Paroda „Gutauskas, Elskus, Kezys” kaip tik ir skirta šiai Jaunimo centro ir Čiurlionio galerijos sukakčiai paminėti ir prisiminti žmogų, kurio entuziazmo, darbštumo, sumanumo dėka ir šandien, praėjus 60 metų, galime džiaugtis, kad šie lietuviams brangūs namai veikia.

Kai vardini sausus faktus, atrodo, kad Jaunimo centro statyba vyko „kaip sviestu patepta”. Deja, taip nebuvo. Kaip visuomet didžiausia statybų kliūtis – pinigai. Buvo skelbiami aukojimo vajai, įvairios organizacijos visai bandė remti Jaunimo centro statybos darbus. Bet ką ir bekalbėtume, kad ir nuoširdžiai visiems aukotojams dėkotume, tačiau žvelgdami į statybų istoriją, matome, kad daugiausia lėšų telkime pasižymėjo tėvas Vaclovas Gutauskas SJ (1913–2003).

Apie čikagietį jėzuitą Vaclovą Gutauską būdavo sakoma, kad tai – „kunigas ant ratų”. Ir ne todėl, kad jis daug važinėjo mašina savo malonumui. Jis buvo vienas tų, kuris puikiai suvokė, kad atsidūrę šioje Atlanto pusėje lietuviai, jei nesiburs, neturės bendros veiklos, nesteigs lituanistinių mokyklų, greit nutautės. Kad šito neatsitiktų ir buvo sumanyta savo vaikams ir jaunimui statyti didžiulius namus, kurie po atkaklių lėšų rinkimo pagaliau buvo pastatyti. Jūs pavadino Jaunimo centru. Sunkiam, varginan-

Vaclovas Gutauskas SJ

čiam ir daugelio nemėgstamam pinigų rinkimo darbu jėzuitai paskyrė kun. V. Gutauską SJ. Ieškodamas geradarių ir dosnių aukotojų šio sumanymo įgyvendinimui tėvas V. Gutauskas 18 metų važinėjo po visą Ameriką, sakoma, kad per šiuos metus jis „suvažinėjo” 18 automobilių. Žmonių gerbiamas ir jų dosnumo lydimas, tėvas Vaclovas Jaunimo centro statybai surinko daugiausia, nei bet kas kitas – 90 proc. visų lėšų, reikalingų Jaunimo centro, vienuolyno, koplyčios pastatymui ir jų sujungimui.

Jau ir nebegalėdamas važinėti, jis rūpinosi Jaunimo centro reikalais. 1980 m. kartu su kitais jis įsteigė veiklaus šių namų ir visos provincijos jėzuito tėvo Broniaus Krištanavičiaus SJ fondą, skirtą kaupti lėšas jėzuitų provincijos atkūrimui Lietuvoje. Šis fondas veikė iki 1993 m.

Kun. V. Gutauskas gimė 1913 m. rugpjūčio 15-ąją, per Žolinę Didžiojoje Trakiškėje, Antanavo valsčiuje, Marijampolės apskrityje. Per tą pačią šventę po dvidešimt dvejų metų įstojo į Jė-

zaus draugiją. Daug kantrybės, jėgų ir ryžto prisireikė jaunuoliui, kol 1945 m. liepos 21 d. jis tapo kunigu. V. Gutauskas mokėsi Italijoje, Galarate, Aloyzo institute studijavo filosofiją, o baigė teologijos studijas Popiežiškajame Grigaliaus universitete Romoje 1946 m.

Po šventimų kunigas Vaclovas kiek laiko plušėjo sielovados baruose – aukojo šv. Mišias, klausė išpažinčių, sakė pamokslus ir kitokiais būdais reiškėsi Romoje ir aplinkinėse parapijose. Kartu su tėvu Jonu Bružiku SJ ir vienas pokario metais misionieriavo pabėgėlių stovyklose Vokietijoje, Koelne ir kitur vadovavo dvasiniams suaugusiųjų, vaikų, jaunimo susitelkimams ir kitaip skleidė Gerąją Naujieną. Atvykęs 1952 m. į Ameriką, trejus metus buvo Nukryžiuotojo Jėzaus serų vienuolijos kapelionas Elmhurst, PA, vadovavo dvasiniams susikaupimams, važinėjo į atlaidus, sakė pamokslus, klausė išpažinčių. Gyvendamas Čikagoje, kol tik leido jėgos, rūpinosi Jaunimo centro veikla ir jo išlaidų kymu.

Turėdamas nemaža sielovadinės patirties, parašė mokslo populiarinimo religinę knygėlę „Kas žiūri ir nemato”, ne vienas jo straipsnis išspausdintas „Laiškuose lietuviams”, „Žvaigždutėje” ir kituose lietuviškuose leidiniuose.

Paskutinis jėzuitas, kuris gyveno Čikagos jėzuitų vienuolyne nuo pat jo pastatymo pradžios, tėvas V. Gutauskas mirė Čikagoje 2003 m. lapkričio 11 d. Jis palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse Čikagoje. Tėvas Vaclovas Gutauskas buvo kuklaus, pasiaukojančiai dirbančio visos lietuvių visuomenės labai žmogaus pavyzdys.

Parodoje rodomos 26 žymaus dailininko vitražisto, tapytojo Albino Bielskio-Elskaus (1926 m. rugpjūčio 21 d. Kaune – 2007 m. vasario 8 d. New Yorke, JAV) pabėgėlių stovykloje Lindenberg, Vokietijoje 1949 m. sausio 5–9 dienomis darytos nuotraukos. Jose įamžintas rekolekcijos, kurias vedė tada dar jaunas kun. V. Gutauskas. Manome, kad žymaus dailininko A. Elskaus nuotraukos rodomos pirmą kartą.

7 parodoje rodomose žymaus fotomenininko Algimanto Kezio (g. 1928 m. spalio 28 d. Vištytyje, Vilkaviškio apskritis – 2015 m. vasario 23 d. Bostone, JAV) nuotraukose įamžintas tėvo V. Gutausko čikagietiškas gyvenimas – čia tėvą Vaclovą matome sėdintį ir už darbo stalo, ir vienoje iš jo mašinų.

Visas nuotraukas iš Lituanistikos tyrimo ir studijų centro parinko ir spausdino parodos kuratorius dr. Audrius Plioplys. Tėvas Vaclovas – dr. Audriaus Plioplio dėdė.

Lapkričio 19 d., sekmadienį, 2 val. p. p. Čiurlionio galerijoje (5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636) vyks paroda-popietė „Gutauskas, Elskus, Kezys”. Renginys skirtas Jaunimo centro ir Čiurlionio galerijos 60-mečiui bei šviesaus atminimo kun. Vaclovui Gutauskui SJ pagerbti. Apie tėvo Vaclovo veiklą papasakos parodos kuratorius Audrius Plioplys, o apie jo bendradarbiavimą su Lituanistikos tyrimo ir studijų centru kalbės LTSC tarybos pirmininkas Robertas Vitas. Renginyje žada dalyvauti žinomo menininko Albino Elskaus vaikai Adria Elskus, Arilda Densch ir Albin Elskus. Tad visus, kam svarbi ir įdomi Jaunimo centro istorija, kviečiame atvykti.

Filmo apie partizanų vadą premjera PLC

JONAS PLATAKIS

Rugsėjo 29 d. Pasaulio lietuvių centro skaitykloje Lemonte, JAV LB Lemonto apylinkės valdybos rūpesčiu įvyko nuostabaus filmo „Nepaprasta auka” premjera.

Susirinko pilna salė žiūrovų, kurie susikaupę klausėsi dokumentinio pasakojimo apie išskirtinį pasipriešinimo kovų dalyvį, partizanų vadą pulkininką Juozą Vitkų-Kazimieraitį, jo gyvenimo istoriją. Filme tikslūs ir informatyvūs istorikų pasakojimai persipina su autentiškais šeimos narių liudijimais.

Filmo pristatyme dalyvavo Juozo Vitkaus-Kazimieraičio anūkas kun. Gintaras Vitkus SJ, kuris po to vedė diskusijas su žiūrovais. Kun. Vitkus nuoširdžiai padėkojo visiems, savo auka prisidėjusiems prie filmo sukūrimo ir pabrėžė, kad dokumentinė juosta gimė Vitkų šeimos ir JAV lietuvių bendruomenės pastangų dėka.

Po peržiūros susirinkusieji turėjo galimybę įsigyti Vytauto Vitkaus knygą „Pulkininkas Kazimieraitis” bei filmo „Nepaprasta auka” DVD. Taip pat galėjo pasivaikinti paruoštomis vaišėmis ir pabendrauti.

Daugiau informacijos galite rasti internete www.kazimieraitis.lt

Filmo pristatyme dalyvavo Juozo Vitkaus-Kazimieraičio anūkas kun. Gintaras Vitkus SJ.

Autoriaus nuotr.

Nuostabūs Micutos bufetas.

Garsiojo pastato interjero detalės.

Indrės Bagdonės nuotraukos

Modernaus Kauno laiko dvasia art deco parodoje

RASA KAZLAS

Idėja architektūros žvaigždės pastate

Prieš septynerius metus pradėjęs domėtis art deco architektūra, baldais ir kitais Kaune gamintais daiktais, kuriuose XX a. pradžioje įsitvirtino šis stilius, ištikimas jo gerbėjas ir puoselėtojas Dainius Lanauskas šypsodamasis prisipažįsta, kad seniai buvo padėjęs akį ant aukščiausio Kauno tarpukario architektūros pastato, esančio Kęstučio gatvėje. Būtent šioje erdvėje prieš metus jis norėjo surengti savo pirmąją parodą „ArtDeco Kaune 1919-1940“, tačiau tada namas dar nebuvo baigtas rekonstruoti. Tąsyk paroda vyko Kauno karininkų ramovėje. „Ir kai šiais metais kartu su kita puoselėjamos idėjos bendraautore ir parodos kuratore kauniete Laura Bohne užsukome į įspūdingiausią tarpukario Kauno art deco stiliaus namą ir pamatėme, su kokia meile šis pastatas restauruojamas, iš karto supratome, kad antroji paroda turi vykti tik šiose patalpose“, – sako verslininkas ir kolekcininkas Dainius Lanauskas.

1932 m. Lietuvos architektūros žvaigždės, inžinieriaus Felikso Vizbaro suprojektuotas pastatas buvo moderniausias tarpukario Kauno statinys, tviskėjęs nikeliu, šlifuoti vitrininiai langais, ažuolo mediena. Tai buvo aukščiausias modernaus Kauno „dangoraižis“, kuris priklausė ekonomistui Jonui Lapėnui. Pastato apačioje tarpukariu buvo prekybinės patalpos, o virš jų – prestižiniai butai. Pats J. Lapėnas gyveno viršutiniame aukšte. Dabartiniai savininkai žada pastatą nuomoti įstaigoms.

„Unikalus dalykas tai, kad restauruojant šį pastatą, laiptinėje, nukrapščius aliejinius dažus atrastas dirbtinis marmuras. Kaune tik Karininkų ramovės ir Lietuvos banko interjere yra toks pat puošnus dekoras“, – sako Dainius Lanauskas, kuris pagaliau gavo galimybę įgyvendinti savo svajonę ir viename gražiausių Kauno statinių kelioms savaitėms surengė dizaino ir gyvenimo būdo parodą „Kaunas. ArtDeco Nostalgija&Spindesys“.

Landsbergių šeimos relikvija

„Po pirmosios parodos Karininkų ramovėje, kuri sulaukė didelės sėkmės, žmonės labai domėjosi ir, supra-

tę mūsų organizuojamos parodos misiją, rodė iniciatyvą ir vis siūlėsi paskolinti vieną ar kitą daiktą ekspozicijai“, – sako prisiekęs art deco gerbėjas Dainius Lanauskas, surengęs jau antrą tokio pobūdžio vertingą parodą.

Kelių šimtų kvadratinų metrų plote lankytojus pasitinka unikalus tarpukario Kauno interjeras. Jam atkurti surinkti baldai iš pavienių žmonių, kurie juos paveldėjo iš savo senelių kaip šeimos relikviją. Parodai talkino taip pat ir antikvarinių baldų savininkai, kolekcininkai, Kauno muziejaus fondai noriai paskolino ne vieną savo eksponatą. Kitoji parodos kuratorė Laura Bohne parūpino parodai persižvelgti kilimus, kuriais jau ne vienerius metus prekiauja nuosavame Kauno butike. Ypač vertinga kolekcininko Adomo Miliausko asmeninė kolekcija, kurioje įvairiausi daiktai atskleidžia, kaip tarpukario Kaune art deco stilius formavosi ir reiškėsi komunikacijoje, masinėje gamyboje, pramoninėje grafikoje, reklamoje, taisyklų dailėje.

Art deco garsėjo savo mažosiomis skulptūromis.

Neišpakuotos cigaretės, operos legendos Kipro Petrausko reklamuojamas muilas, 3-jo ir 4-jo dešimtmečio damų aksesuarai ir aprangos detalės, raštinės reikmenys, etiketės, blankai,

Parodos kuratoriai Dainius Lanauskas ir Laura Bohne.

parfumerijos buteliukai, produktų pakuočių ir pan.

Parodoje itin vertingas architekturo Vytauto Landsbergio-Zemkalnio gamintas poilsio staliukas, kurį parodos rengėjams paskolino jo sūnus, prof. Vytautas Landsbergis. Tai įdomi naujiena prisiekusiems modernaus meno gerbėjams, kurie nustemba sužinoję, kad vienas iškiliausių pirmosios respublikos architektų yra sukūręs net kelis baldus. Būsimasis Atkuriamojo Seimo pirmininkas vaikystėje nemažai laiko praleisdavo prie jo žaisdamas šachmatais, mat staliuko paviršius atstoja šachmatų lentą.

Krėslas iš šiukšlyno

Parodoje netrūksta baldų su išskirtine istorija. Pavyzdžiui, ekspozicijoje yra bufetas, kuris priklausė tarpukario Lietuvos statistikos departamento direktoriui daktarui Domui Micutai. Šis baldas stovėjo jo name Vydušo gatvėje.

Yra ypatingas eksponatas ir iš Dainiaus Lanausko kolekcijos. Tai ištakių formų krėslas, kuris buvo rastas daugiabučių mikrorajone, prie šiukšlių konteinerio. „Jis buvo be minkštosios dalies. Draugas pastebėjo, atsiuntė nuotrauką. Pamatęs jį iš karto paprašiau jį paimiti. Tas fotelis relikvinis, išduodantis aukštą meistriškumo lygį. Restauratorius net nesuabejojo, kad tai žinomo tarpukario art deco baldų kūrėjo Jono Prapuolenio darbas. Ir apskritai visi art deco baldai labai monumentalūs ir įspūdingų formų, todėl jie tokie išskirtiniai ir vertingi“, – sako art deco stiliaus daiktams prisiekęs Dainius Lanauskas. Panašūs at-

vejai, kai nereikalingus daiktus tenka rasti šiukšlynuose ar apleistose patalpose, tik dar labiau pateisina parodos tikslą, kai siekiama, kad baldai ir kiti daiktai neatsirastų prie konteinerių, kad žmonės suprastų, kokios tai yra vertybės. Todėl art deco „medžiojantiems“ kolekcininkams svarbu kuo daugiau išsaugoti šio stiliaus daiktų ir juos prikelti naujam gyvenimui. Bendraujant su parodos lankytojais Dainiui Lanauskui vis tenka girdėti, kaip nusivylę žmonės prisipažįsta, jog turėjo panašių daiktų, bet dėl nežinojimo neišsaugojo jų ir išmetė.

Dėją vu senosios kartos lankytojams

Art deco paroda yra nemokama ir tai rodo, kaip patriotiškai yra nusiteikę šio stiliaus gerbėjai, kaip jiems rūpi tie meno lobiai, kurie išlikę kartu su praeities istorija. Parodos kuratoriai džiaugiasi, kad jų parodą šį kartą parėmė Kultūros ministerija, Kauno miesto savivaldybė, atsirado ir privačių sponsorų, kurie gelbėjo transportu, apšvietimu. Visa parodos koncepcija siekiama parodyti, kad Kaune galima stebėti ne tik modernizmo – art deco stiliaus eksterjerus, bet galima pamatyti ir to meto interjerą. Vaikstant tarp eksponuojamų daiktų senesnės kartos žmonės aplanko dėją vu jausmas. Ne vienam kauniečiui nostalgiją kelia jų senelių, tėvų laikų erdvė, kurioje eksponuojami to laikmečio baldai, svetainės komplektai, šviestuvai, kilimai. Didžiojoje salėje lankytojai gali pasigrožėti to meto stilistiką turiniais interjero daiktais, o jaunesnės kartos lankytojai gali pamatyti, ko-

Parodos lankytojai galėjo grožėtis ne tik baldais, bet ir indais, stalniais laikrodžiais, lempomis bei kitais namų aksesuarais.

R. Kazlas nuotraukos

kiuje aplinkoje augo jų seneliai ir tėvai.

„Nelabai Kaune yra kur pažiūrėti, kaip atrodė kauniečių namų interjerai pirmosios respublikos metais. Kilo noras parodyti ir atiduoti pagarbą tiems, kurie per tokį trumpą laiką sukūrė tokių gražių dalykų. Na, ir, aišku, labai norime paskatinti pačius kauniečius, kad jie vertintų tai, ką turi, ir saugotų, kad UNESCO ekspertai, atvažiuavę mūsų miesto įtraukti į modernizmo architektūros pasaulio paveldo sąrašą, matytų, kad mums tai rūpi“, – apie miesto ateities perspektyvas kalba parodos organizatorius.

Ambicingo Kauno pretenzijos

Siekiai, kad Kauno tarpukario architektūra būtų įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, dar tik pirmoje

yra labai svarbus ir mes lygiuojamės su kitais pasaulio miestais, turinčiais tokį statusą. Europa vertina ir priima tai kaip mūsų indėlį į visos Europos paveldo kūrimą“, – didžiudamasis sako Dainius Lanauskas.

Valstybei turėtų rūpėti paveldas

Kolekcininkas jau dabar puoselėja mintį apie ilgalaikę modernizmo parodą. Šią idėją įgyvendinti skatina tiek miestelėnai, tiek svečiai, kurie dažnai primena, kad Kaune labai trūksta tokio muziejaus, kur galima būtų pasižiūrėti eksponatų, alsuojančių tarpukario laiko dvasia.

Skandžiausia tai, kad Kaune nemažai art deco interjerų negrįžtamai sunaikinta. Dabar pakibo grėsmė virš dar vieno unikalaus pastato – Kauno centrinio pašto. Jis iki šiol priklauso valstybei, bet jau artimiausiu metu turėtų būti parduotas viešajame aukcione. „Didelės pašto erdvės labai tiktų modernizmo muziejui“, – sako Dainius Lanauskas, pridurdamas, kad paprastai verslininkai, paėmę ir restauravę istorinius pastatus, susiduria su kita problema – trūksta automobilių parkavimo vietų. „Esame valstybė ir galėtume pagalvoti, kaip išsaugoti tai, kas vertinga ir unikalu. Labai gaila, kad, pavyzdžiui, universitetai išsikelia iš savo senųjų pastatų. Pasistato „stiklainius“ ir keliai į juos, nors realiai tuos pačius pinigus galėtų skirti senųjų universitetų pastatų rekonstrukcijai“, – neslepia apmaudo Dainius Lanauskas, pastebėdamas, kad paprastai tie stikliniai modernūs minimalistiniai statiniai nėra sudėti iš pačių geriausių medžiagų. Jo nuomone, tai tik mados vaikymasis. „Manoma, kad kuo didesnis projektas, tuo bus didesnis biudžetas, o tai, kad minimalizmas būtų išbaigtas, juk taip pat reikia nemažų pinigų“, – pabrėžia modernizmo puoselėtojas Dainius Lanauskas.

Asmeninis kolekcininko prašymas

Naudodamasis proga art deco parodos organizatorius Dainius Lanauskas norėtų kreiptis į Amerikos lietuvius dėl jam svarbios ir naudingos informacijos. „Didžioji likimo laimė tai, kad apsigyvenau architekto Stasio Kudoko name. Apleistoje palėpėje man pavyko rasti nesunykusius jo brėžinius, nuotraukas, tarp kurių yra net asmeninių Stasio Lozoraičio fotografijų. Bandau atsekti, kaip S. Lozoraitis buvo susijęs su S. Kudoku ir kaip jo architektūrinė veikla vystėsi Ameriko-

je. Gal kas iš JAV lietuvių pažinojo Stasį Kudoką, gal žino, ką jis yra pastatęs Amerikoje, nes, mano žiniomis, niekas apie jį jokios medžiagos nerinko ir in-

formacijos iš tiesų daug nėra. Būsiu labai dėkingas už bet kokią informaciją, kuria suteiksite man“. El. paštas: dainius.lanauskas@gmail.com

Atgimusi modernizmo dvasia: rafinuotas ir elegantiškas art deco interjeras.

Art deco stiliaus reklaminis plakatas.

stadijoje. Paprastai procedūra užtrunka penkerius metus, tai gana ilgas procesas.

Šiuo metu Kaunas yra pirmasis Rytų ir Vidurio Europos miestas, gavęs UNESCO dizaino miesto statusą. Dizaino miestai priklauso Kūrybinių miestų tinklui, kurį UNESCO įkūrė 2004-aisiais. Tinklui taip pat priklauso miestai, atrinkti už indėlį į muziką, literatūrą, kiną ir gastronomiją.

Kūrybingiausių miestų, tokių kaip Detroitas, Budapeštas, Singapūras, tinkle, Kauno potencialas atsispindi ne tik architektūroje, bet ir dizaine. „Jis ypatingas tuo, kad parodo, kaip Kaunas įvertintas ir kaip mūsų miestas yra prisidėjęs prie Europos mentaliteto formavimo. Todėl šis pirminis statusas

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI Į VISĄ EUROPOS SĄJUNGĄ

+ Ukraina, Baltarusija, Moldova, Rusija

Greičiausi pristatymo terminai

Kiekviena dėžė nemokamai apdrausta \$100

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą

Siuntinių paėmimas iš namų

Asmeninės siuntos
708-907-3000

Sėkite savo siuntas:
AtlanticExpressCorp.com/tracking

Centrinio ofiso adresas:
8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Siuntinių Priėmimo Vietos

Atlantic Express Centrinis Ofisas
8801 S. 78th Ave. Bridgeview, IL 60455
Tel: 708-907-3000

Rūta
6551 South Cass Ave Westmont, IL 60559
Tel: 630-964-7882

Eurus Deli
22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137
Tel: 630-469-4290

Biomed
360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060
Tel: 847-566-6676

Royal Petal
188 E. Wend St. Lemont, IL 60439
Tel: 630-257-0339

Excel Insurance
5150 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641
Tel: 773-777-4700

Real Exteriors
3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176
Tel: 847-671-1155

Lithuanian Plaza
9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465
Tel: 708-699-9866

Galos Caves
6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634
Tel: 773-283-7701

Kunigaikščių Užeiga
6312 S. Harlem Ave, Summit, IL 60501
Tel: 708-594-5622

Biomed 2
4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706
Tel: 773-656-2430

Kalyva
338 S. Rohlwing Rd. Palatine, IL 60074
Tel: 847-776-7766

Continental USA
2207 W. Chicago Ave, Chicago, IL 60622
Tel: 773-489-9770

Ina Stankevičienė
Adresas: 2711 W. 71st Street Chicago, IL 60629
Tel: 773-476-5999

Šiuo metu jau surinkinėjame siuntas Kalėdoms!

-metį pasitinkant: LIETUVĄ KĖLĖ DAUG RANKŲ

Likus mažiau nei 100 dienų iki didžiojo mūsų valstybės jubiliejaus – Lietuvos nepriklausomybės akto paskelbimo 1918 metų vasario 16 dieną, pradėjome spausdinti ištraukas iš istoriko **Algirdo Grigaravičiaus** studijos „**Tautos pažangos partijos įkūrimas Rusijoje 1917 m.**“ – apie lietuvių politinius žingsnius Rusijoje, vedusius link Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo. Pirmas straipsnis buvo paskelbtas lapkričio 7 dieną, šiandien – antra dalis.

Lietuviai Rusijoje

Lietuviai studentai Petrograde.

Partijos įkūrimas ir politinė lietuvių veikla po Vasario revoliucijos (II)

Prisimindamas Tautos pažangos kūrimo aplinkybes, J. Tumas trumpai pažymėjo, kad, esant Petrograde trims iš pagrindinių senųjų viltininkų – J. Tumui, J. Kubiliui ir L. Noreikai, nebuvo sunku tartis, kaip dalyvauti politinėse permainose: „Visiems trims buvo aišku būsimąją Lietuvą, ar ji bus šiokia ar tokia, ar vokiečių ar rusų apžergta, ar visai nepriklausoma, vis tiek grįsti tautiškumu. Tautiškumas – gyvoji kalba, tautos dvasia, jos nuotaika ir išmanymas, istorijos tradicijos – turėjo visus mus padaryti įstabius, nuo žemaičių bėtarant; vadinas, įsameninti, kad bet kas galėtų pasakyti: štai kokių lietuvių esama, kuo juos tegalima patenkinti. Formuluoti mums tai nesisekė, bet in confuso nuovokoje mes buvome pasidare stipriai nusimaną tautišką savo vertybę. Tautininkų vardo vengėm, nes kaip tik prieš tai karštieji rusai tą vardą buvo padarę nepakenčiamą”¹.

(...) Kovo 12 d. laikraštyje įdėtas skelbimas apie 14 d. įvyksiantį visuotinį TPP susirinkimą Petrograde: „Šių dienų svarbūs atsitikimai, iškovotoji laisvė reikalauja reikalauja apsvarstyti dabartinį momentą ir partijos santykį su įvykusiomis atmainomis”. Numatyta aptarti ir partijos vidaus sutvarkymą.

Steigiamasis susirinkimas įvyko vasario 20 d. buvusių viltininkų J. Tumo, J. Kubiliaus, mirusio po sunkios ligos kovo 3 d., ir L. Noreikos iniciatyva. Jame išrinko penkių asmenų organizacinį komitetą, vadovaujamą pirmojo partijos pirmininko J. Kubiliaus. Visuotinis susirinkimas turėjo svarstyti partijos programą, išrinkti CK ir atstovus į laikinąją Lietuvos valdymo komitetą, priimti naujus narius, nustatyti nario mokesčių, spaudos leidinį, kuopų organizaciją, aptarti einamuosius „dabarties klausimus ir reikalus”. Tespėta išrinkti CK – pirmininku M. Yčą, pavaduotojais – L. Noreiką ir A. Voldemarą, sekretoriumi J. Linartą, sekretoriaus padejėja S. Tallat-Kelpšaitę, nariais Gustavą Feterauską, B. Masiulį ir Kvieską (iš viso 9 žmones) bei atstovus į komitetą M. Yčą ir J. Tumą ir kandidatų

L. Noreiką².

Burtis į partiją buvusius viltininkus ir vairininkus tiesiog privertė lietuvių politinio gyvenimo posūkis partinėmis vėžėmis. Tai labai akivaizdžiai rodo steigiamojo susirinkimo data, nes kitaip jų atstovai būtų nepatekę į planuojamą Lietuvos tautos tarybą, ir visuotinis susirinkimas kovo 14 d., nes dieną prieš tarybos posėdyje dar kartą pareikalauta turėti partijos CK kaip vieną iš pripažinimo partija sąlygų.

Pirmoji į J. Tumo paskelbtas programines nuostatas „Tautos Pažanga” ir visuotinį TPP susirinkimą atsiliepė Ryga. Buvo natūralu, kad reaguos rašytojo redaguotas „Rygos garsas”, tęsęs viltininkų tradicijas. Kovo 19 d. vedamajame „Lietuvių tautininkai” papriekaištauta, kad turėtų pasivadinti ne Tautos pažanga, o tiesiog tautininkais. Ją įkūrė senieji viltininkai, kurie, leisdami laikraštį, rūpinosi sutelkti lietuvių inteligentus ir organizuoti juos platesniam savo tautos ir Tėvynės darbui: ginti nuo nutautinimo Lietuvos pakraščius, bendrai kelti krašte apsišvietimą, ūkį, pramonę, žadinti didesnę lietuvių tautinį susipratimą ir patvarumą savo Tėvynėje. Taip veikdami, jie ėjo Vilniaus Didžiojo seimo nurodytu keliu. Vedamajame akcentuotas evoliucijos principas, leidžiantis vykdyti realistinę politiką. Apie Lietuvių katalikų tautos sąjungą atsiliepta santūriau – rūpinasi „katalikų dvasioje daugiausiai lietuvių sodiečių reikalais”. Tai vienintelis to meto lietuviškas leidinys, stengęsis tik informuoti apie sąjungą.

Skyrius (19 narių) Rygoje įsikūrė balandžio 13 d., pirmininku išrinkus Povilą Žaldoką, sekretoriumi – lietuviybės pionierių Zarusuose daktarą D. Bukontą³. Steigiamajame susirinkime dalyvių nebuvo gausu – 15 asmenų. Dar į skyriaus komitetą išrinkti A. Vronevskis, A. Žviedris, J. Antanavičius. Pirmose rezoliucijose pareikalauta nejungti prie Lietuvos tų kraštų, kuriuose vyrauja kitataučiai, nors praeityje ir priklausė LDK, tvirti lietuvių pulkus, atšaukiant lietuvių karius iš lenkų legionų. Būdingas tam metui mintis ir viltis išreiškė skyriaus atšaukimas „Broliai lietuviai ir lietuvių seselės”, raginantis stoti į TPP gretas. Karo šūkis, rašyta auto-

rių, pavergtų tautų laisvė, pokarinis taikos kongresas civilizacijos teisingumo vardan turės pripažinti Lietuvos savarankiškumą, kurią su kaimynais gali sieti ir federaciniai ryšiai. Nebūdingai tautininkų retorikai teigta: „Žmogaus teisės pakels jo nulenką galvą, ir prabus galingai į kaimynus draugus, išties ranką širdingai į gyvenimo bendrus”. Darbininkas ir darbdavys bus viename asmenyje, darbininkai, amatininkai ir fabrikantai susijungs kooperatyvuose ir dirbs tik tiek, kad „jų darbo vaisiai nepūtų”. Lygybė ir brolybė jungs visus į vieną būrį⁴.

(...) Oriole TPP skyrius turėjo 30 narių. Žinutėje „Vade” (1917. 09. 07., nr. 25, p. 1 – A. G.) pažymėta, kad tiek pat žmonių ir vietinėje liaudininkų socialistų organizacijoje. Apie skyrių Voroneže atsiliepta, jog atsiradęs prieš rinkimus į seimą (gegužės 14 d. – A. G.), bet tuo viskas ir pasibaigė. Oriole skyrius įsteigė birželio 25 d.

(...) Ar būta vietinės organizacijos Petrograde, tikslesnių žinių nėra, miesto komisijoje rinkimams į seimą organizuoti pažangininkams atstovavo Grigaliūnas ir Malinauskis. Vėliau Rusijos sostinėje įsikūrė miesto centro kuopa (jos komitetą sudarė Adomas Prūsas, G. Feterauskas, J. Variakojis, A. Nevadničėnas, Tomašiūnas). Pirmieji du, matyt, buvo pirmininku ir sekretoriumi, nes atstovavo partiją Petrogrado lietuvių tarybos posėdžiuose. Žinutėje „Lietuvių balse” pranešta apie sumanymą kartu su Narvos Vartų ir kitomis kuopomis steigti Petrogrado srities komitetą, tai leido partinėje konferencijoje patvirtinti įstatai⁵. Žinias apie TPP skyrius Rygoje, Petrograde, Voroneže, Oriole patvirtina ir L. Natkevičiaus straipsnis „Lietuvos aide”, pristatant lietuvių politines partijas Rusijoje (1918. 11. 09., nr. 127, p. 3 – A. G.). Pasak „Naujosios Lietuvos” 1917 m. balandžio 9 d. Narvos Vartų rajone pažangininkai kvietė lietuvius į mitingą savo skyriui steigti. Pradžioje L. Noreika kalbėjo, kad jeigu gyvenimas „privesias” iki socializmo, TPP nesipriešins. Liaudininkų socialistų atstovai nurodė, kad ši partija savo programoje revoliucinės kovos nepripažįsta, laikėsi diplomatinės pataikavimo politikos (M. Yčas), dabar dedasi užjaučiančiais revoliucija, su klerikalais nekovoja, o veikia išvien prieš „pirmieivius socialistus”. Aiškindamas požiūrį į religiją ir parapijų sutvarkymą, J. Tumas teigė, kad krikščionybė yra svarbus pažangos veiksnys, klerikalizmas kenksmingas ir tikėjimui, ir visuomenei, vietose geriausia, kai valsčių ir parapijų ribos sutampa, o visus viešuosius reikalus tvarko komitetas, vadovaujamas klebono. „Naujosios Lietuvos” korespondentas konstatavo, kad po kalbų keliasdešimt žmonių įsirašė į liaudininkus (1917. 04. 16, nr. 6 (14), p. 3 – A. G.). Pažangininkai steigiamąjį susirinkimą atidėjo balandžio 16 d. Keletą mėnesių „Lietuvių balse” buvusioje rubrikoje „Lietuviai ir laisvė” paskelbta to lietuvių darbininkų mitingo rezoliucija ragino vieningai stoti į darbą Lietuvos laisvės vardan, darbininkus organizuoti telktis greta profesinių sąjungų į politines organizacijas, itin ginančias ypatingus jų ir visos tautos reikalus. Darbininkai bus pirmieji laisvės kovotojai. Antrąją rezoliucija pasveikinta Lietuvių tautos taryba ir pakviesta susaukti seimą⁶.

1918 m. sausio 18 d. „Lietuvių balse” pasirodė Pažangos centro pirmininko M. Yčo ir sekretorės S. Tallat-Kelpšaitės pasirašytas skelbimas apie 28 d. kviečiamą partinę konferenciją. Su sprendžiamuoju balsu kuopos galėjo pasiūsti po tris atstovus; numatytoje darbotvarkėje – CK ataskaita, jo papildymas, partijos taktika, organizaciniai ir delegatų iškelti klausimai. Konferencija vyko Voroneže sausio 29–31 d. M. Yčas, apžvelgdamas partijos kelią nuo steigimosi iki 1917-ųjų pabaigos, pažymėjęs A. Smetonos vadovaujamų viltininkų, vėliau vairininkų, vaidmenį Lietuvos gyvenime, konstatavo TPP sudarymą šios srovės pagrindu.

Nukelta į 11 psl.

Liūto Mockūno ir jo žmonos stipendija – jaunam sporto lietuvių diasporoje tyrėjui

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Šiomet sukako 10 metų nuo žinomo lietuvių išeivijos žurnalisto, publicisto, kultūros ir literatūros tyrinėtojo, Santaros-Šviesos federacijos nario, JAV lietuvių mėnraščio „Akiračiai“ įkūrėjo ir redaktoriaus Liūto Mockūno (1934–2007) mirties. Jau keletus metų jo atminimas yra pageriamas stipendija, skirta Vytauto Didžiojo universiteto studentams arba mokslininkams. Liūto ir jo našlės Françoise Marie Puzyna Mockūnų vardinė stipendija nuo 2010-ųjų yra skiriama studijoms arba praktikoms bei mokslininkų stažuotėms užsienyje.

Liūtas Mockūnas daug metų gyveno išeivijoje ir visuomet išliko lietuvių puoselėtoju, aktyviu išeivijos kultūrinio gyvenimo dalyviu. 1949 metais persikėlęs gyventi į JAV, jis įgijo elektros inžinieriaus specialybę, bet visą savo laiką ir kūrybinę energiją skyrė žurnalistikai ir rašytiniam žodžiui, bendradarbiaudamas „Margutyje“, „Metmenyse“, „Akiračiuose“ ir kituose leidiniuose.

Net ir būdamas toli nuo Lietuvos, L. Mockūnas nuolat rūpinosi okupuotos Lietuvos likimu, gabelo gimtinės šviesuomenei išeivijos knygas, periodiką. VDU Lietuvių išeivijos instituto darbuotojai prisimena, kad L. Mockūnas žavėjo ir stebino universalumu, nesenkancia energija, tolerancija, o kartu ir aštria plunksna, nuolat inspiruodavo naujus projektus, į juos įtraukdavo ne tik bendraminčius, bet ir būrį jaunimo. 2005 metais į Lietuvą grįžęs L. Mockūnas aktyviai įsijungė į kultūrinę veiklą, dalyvavo įvairiuose renginiuose, rašė apie istoriją, kultūrą, literatūrą, prisidėjo perkeliant „Akiračių“ leidybą į Lietuvą.

Doktorantas gavo Mockūnų premiją jau antrą kartą.

Šiomet stipendija paskirta VDU Lietuvos istorijos doktorantui 29-erių metų Egidijui Balandžiui, kuris rengia disertaciją tema „Sportas lietuvių diasporos socialiniame audinyje XIX a. pabaigoje – XX amžiaus viduryje“. Tai jau antras kartas, kai ši stipendija skiriama E. Balandžiui ir jo tiriamajam darbui lietuvių diasporos srityje.

Kaune gimęs E. Balandis baigė S. Nėries vidurinę mokyklą, kurioje buvo sustiprintas sportinis parengimas. Jis domėjosi istorija, tad po mokyklos baigimo įstojo mokytis į VDU Humanitarinių mokslų fakultetą, istorijos katedrą, kur įsigijo bakalaurą, o vėliau ir magistro laipsnį.

„Mokslas patiko, sekėsi gerai, jau iš anksto žinojau, kad norėsiu tęsti studijas. Man atrodo, kad istorija leidžia suvokti, kaip mus supantis pasaulis, įvairūs reiškiniai ir mes patys tapome tokiais, kokiais esame dabar. Ji leidžia atsekti mūsų mąstymų, pasaulio suvokimų, idėjų, vertybių ir nuostatų ištakas ir kaitą. Atverdama viso to kintamumą laike ir erdvėje, ji mane moko, kad greičiausiai nėra vieno tikro ir teisingo gyvenimo, galvojimo, veikimo būdo. Ji leidžia atpažinti, kvestionuoti ir priešintis tiems, kurie bando pretenduoti į vienintelės tiesos monopolius, taip pat tiems, kurie bando savo idėjas pristatyti kaip nekinamas, amžinas, privalomas arba, iš kitos pusės, objektyvias, neutralias, atribotas nuo bet kokių istorinių, kultūrinių, socialinių, politinių reiškinų.“

Mano dėstytojai profesorius Egidijus Aleksandravičius, taip pat humanitarinių mokslų daktarė Dai-

Pirmojo apsilankymo Čikagoje metu E. Balandis atliko praktiką Balzeko muziejuje (nuotraukoje su muziejaus įkūrėju Stanley Balzeku).

va Dapkutė nukreipė mane studijuoti išeivijos istoriją, tad savo magistro darbe tyrinėju JAV lietuvių socialdemokratų žurnalą „Darbas“, taip pat rašiau darbus ar skaičiau pranešimus apie Algirdo Juliaus Greimo bendradarbiavimą su lietuviška spauda, o šiuo metu studijuojau doktorantūroje ir gilinuosi į socialinę ir kultūrinę lietuvių diasporos sporto istoriją, – pasakojo „Draugui“ E. Balandis.

Lietuvių diasporos sportiniu gyvenimu doktorantas teigia susidomėjęs todėl, kad išvelgė labai glaudų sporto ir politinio gyvenimo, sporto ir visuomeninių judėjimų ryšį. Ši tema plačiau nebuvo nagrinėta, sporto istoriją išsamiau bandė tyrinėti tik profesorius baltistas Alfredas Erichas Senas. E. Balandis domisi ir laisvanoriškų lietuvių sporto klubų išeivijoje veikla, sporto ir idėjų, masinių judėjimų ryšiu, sporto galimybėmis burti lietuvių bendruomenę, užmegzti ryšius ne tik tarp vienos šalies, bet ir tarp skirtinguose kontinentuose išsibarsčiusių tautiečių.

Pirmą kartą gavęs Mockūnų stipendiją, E. Balandis 2016 metų kovo-birželio mėnesiais lankėsi Čikagoje, čia Balzeko lietuvių kultūros muziejuje atliko praktiką, archyvinės medžiagos ieškojo ne tik šiame muziejuje, bet ir Illinois universitete, Pasaulio lietuvių archyve, jam pavyko užmegzti ryšius su JAV gyvenančiais sporto judėjime dalyvavusiais ar iki šiol tebedalyvaujančiais lietuviais, kurie pasidalijo vertinga informacija.

„Ta išvyka buvo labai naudinga, nes galėjau susipažinti su pirmosios emigrantų bangos organizacijų ir asmenų dokumentais, taip pat jau pokario emigrantų įkurto ŠALFAS ir kitų organizacijų įvairiais archyvais, radau daug mano darbui reikalingos medžiagos, susipažinau su įdomiais žmonėmis. Be to, rengdamasis šiai išvykai, iš anksto užsiregistravau į tarptautinę AABS (Association for the Advancement of Baltic Studies) konferenciją University of Pennsylvania Philadelphijoje. Šioje konferencijoje skaičiau pranešimą apie Amerikos lietuvių sporto įžymybių kūrimąsi, palaikymo praktikas bei ryšius su platesne lietuvių bendruomene XX amžiaus pirmojoje pusėje.“

Buvo labai įdomu paklausti ir kitų pranešėjų, tarp kurių buvo nemažai amerikiečių, latvių, estų, taip pat ir lietuvių. Apskritai dalyvavimas šioje konferencijoje man kol kas yra vienas išpūdingiausių gyvenimo įvykių. Tai man buvo pirmoji tarptautinė konferencija, patiko ne tik klausytis kitų pranešimų, bet ir pats bendravimas su keliais šimtais tyrinėtojų, galimybė su jais užmegzti ryšius, kartu pasiilksminti vakarinėse konferencijos programos dalyse. Ką jau kalbėti apie kelias dienas gražiame mieste ir išpūdingame universiteto studentų miestelyje, – prisiminė jis.

Kitų metų birželio pradžioje AABS konferencija vyks Stanford universitete California valstijoje, ir

E. Balandis jau yra išsiuntęs dokumentus dėl dalyvavimo joje. Jis tikisi, kad bus pakviestas ir čia norėtų perskaityti pranešimą apie JAV lietuvių liberalizmą XX a. trečiajame-ketvirtajame dešimtmeciais.

„Kitąmet per du mėnesius truksiantį apsilankymą Amerikoje planuoju pratęsti savo tyrinėjimus ir apsilankyti Amerikos lietuvių kultūros archyve Putname, kur saugoma daug mane dominančios medžiagos, taip pat New York universiteto Tamiment bibliotekoje saugomame archyve, kuriame yra lietuvių kairiųjų organizacijų dokumentai bei kitose įstaigose, Philadelphia istorijos draugijos fonduose. Jei būtų galimybė, norėčiau padirbėti lokalinių istorijos draugijų, katalikų vyskupijų fonduose bei dar kartą aplankyti Čikagos lietuvių archyvus Čikagos lietuvių vyskupijos archyve, Čikagos istorijos muziejuje, – planais dalijosi E. Balandis.“

Stipendijos idėjos autorė, Liūto Mockūno našlė Françoise Puzyna Mockūnas teigia, jog šios stipendijos ne tik įamžina jos vyro atminimą, tačiau ir leidžia jauniems, gabiems studentams arba mokslininkams parvežti į Lietuvą „gerosios patirties“.

E. Balandžiui itin įsiminė apsilankymas University of Pennsylvania. A. Vaškevičiaus nuotraukos

„Jauniems žmonėms būtina keliauti, pagyventi užsienyje, įgyti gyvenimo daugiakultūroje aplinkoje patirties, kad jie, grįžę į Lietuvą, galėtų ir mokėtų skleisti pažangias idėjas, keisti darbo kultūrą, kurti doros principais paremtą gyvenimą, – teigė Françoise Mockūnas.“

Mecenatės teigimu, stipendija turėtų padėti universitetui plėsti tarptautiškumą, o JAV lietuviams – aktyvinti veiklą Lietuvoje. Ši iniciatyva yra VDU projekto „Pasaulio lietuvių universitetas“ dalis. Vienas svarbiausių jo tikslų – skatinti bendradarbiavimą tarp išeivijos ir Lietuvos mokslininkų.

Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

Vėl vyks Pasaulio lietuvių jaunimo susitikimas

Prienai (LRT.lt) – Lapkričio 10 dieną „Harmony park“ kino vakarienės metu pristatytas jau ketvirtą kartą vyksiantis Pasaulio lietuvių jaunimo susitikimas (PLJS). Kas dvejus metus rengiamas verslo, kultūros, politikos ir mokslo festivalis 2018 metų liepos 6–8 dienomis Prienų rajone, „Harmony park“ teritorijoje, vėl suburs po pasaulį išsibarsčiusius tautiečius, sakoma pranešime spaudoje.

Pristatymo svečiai tapo ir neįprasto, kiną bei gastronomiją apjungiančio, festivalio „Kino pavasaris“ projekto „Cinema Gourmet“ dalyviai.

Išskirtinį video sveikinimą bei kvietimą susitikti 2018 metais paruošė ir garsūs pasaulio lietuviai – viena iš filmo „Kritikai gurmanai“ herojų Aistė Misevičiūtė bei garsus JAV menininkas ir iliustratorius Ray Bartkus,

atskleidęs, jog būsime susitikime kurs meninę instaliaciją ore.

„Kitų metų liepą vyks neeilinis vakarėlis! Viso pasaulio lietuviai susirinks trims dienoms Prienų rajone atšvęsti Lietuvos šimtmetį. Jau tradicija tapusio Pasaulio lietuvių jaunimo susitikimo metu jūsų lauks įdomiausias diskusijos, įkvėpiančios pranešėjai, kinas, sportas, kūrybinės meninės ir technologinės dirbtuvės, muzikos koncertai“, – sakė PLJS iniciatorė Ieva Davydenko.

Jau vykusiuose festivaliuose pranešimus skaitė Hollywoodo aktorė Ruta Lee, Prezidentas Valdas Adamkus, JAV kongresmenas J. Dennis Hastert, renginio ambasadorius ir meno instaliacijų kūrėjas R. Bartkus, ekonomistas Nerijus Mačiulis, architektas Algirdas Kaušpėdas, užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius ir daug kitų.

Vilniuje palaimintojo T. Matulionio relikvijos

Vilnius (Bernardinai.lt) – Vilniuje ši savaitgalį prasidėjo Aušros Vartų Gailestingumo Motinos globos atlydai, per juos bus galima melstis ir prie palaimintojo Teofiliaus Matulionio relikvijos.

Kaip pranešė Vilniaus arkivyskupijos kurija, sarkofago formos relikvijorius Šv. Teresės bažnyčios šoninėje koplyčioje sostinėje bus laikomas lapkričio 11–19 dienomis. Lapkričio 12 d. prasidėjusiais ir aštuonias dienas trukusiančiais Aušros Vartų atlydais baigiami švęsti arkivyskupo Teofiliaus Matulionio metai. Palaimintuoju jis buvo paskelbtas šiemet birželį.

Per atlydus bus meldžiamasi už žemdirbius, šeimas ir išėviją, Lietuvos kariuomenę ir policiją, žiniasklaidos darbuotojus, kunigus ir seminaristus, vaikus, mokytojus, valstybės tarnautojus ir politikus, ligonius, gydytojus ir slaugytojus. Šv. Mišios bus aukojamos lietuvių, lenkų, anglų, rusų, baltarusių, ukrainiečių, italų, prancūzų, ispanų kalbomis.

T. Matulionis sovietų valdžios

Palaimintojo T. Matulionio palaikai iš Kaišadorių atgabenti į Vilnių. R. Grigo nuotr.

buvo kalintas 16 metų. Ilgiausia bausmė dvasininkui skirta 1946 metais, kai jis atsisakė bendradarbiauti su sovietų režimu ir paklusti jo nurodymams padėti įveikti partizaninį judėjimą, kritikavo komunistus dėl tikinčiųjų persekiojimo.

Po dešimties metų nelaisvės T. Matulioniu galiausiai leista grįžti į sovietų okupuotą Lietuvą. T. Matulionis mirė 1962 metais, būdamas 89 metų. Pagal vieną iš versijų, jį galėjo nunuodyti slapta sovietų KGB darbuotojai, tačiau tai nėra iki galo įrodyta.

Kurs seksualinių nusikaltėlių registrą

Vilnius (Bernardinai.lt) – Siekiant apsaugoti vaikus Seime svarstoma galimybė kurti seksualinių nusikaltėlių registrą ar juos išskirti į atskirą dalį šiuo metu veikiančiame įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registre.

Teigiama, kad seksualinių nusikaltimų registras galėtų būti plačiau prieinamas, nes dabartinio nusikaltimus padariusių asmenų registro informacija sunkiai pasiekama.

„Reikia grįžti prie atskiro seksualinio nusikaltėlių registro idėjos ar bent išskirti bendrame registre atskirą dalį, kuri būtų prieinama didesnei daliai darbdavių“, – pažymėjo Seimo narė narė Rimantė Šalaševičiūtė.

Parlamentarės iniciatyva ši klausimą aptarė ministerijų, valstybės įstaigų, vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos, nevyriausybinių organizacijų atstovai.

Nevyriausybinkai pasisako už tai, kad tokia nuasmeninta informacija būtų prieinama plačiai – pavyzdžiui, bendruomenė matytų, kiek jos regione yra seksualinius nusikaltimus padariusių ar įtariamų asmenų.

„Mes galvotume, kad nereikia vardo, pavardės, tikslaus adreso, bet kad bendruomenė žinotų, kad jų teritorijoj

yra penki–dešimt–dvidešimt asmenų, kurie buvo apkaltinti dėl tokio nusikaltimo“, – sakė Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centro vadovė Kristina Mišinienė.

Anot jos, tokia informacija bendruomenę paskatintų būtų atidesne, nes šiuo metu regionuose kartais susiduriama su požiūriu, kad seksualiniai nusikaltėliai gyvena tik didmiesčiuose ir t. t.

Vaiko teisių kontrolierės Editos Žiobienės vyriausioji patarėja Audronė Bedorf teigė, kad nėra teisinių kliūčių kurti tokį registrą.

Seimo kanceliarijos Tyrimų skyriaus surinkta medžiaga rodo, kad atskiri seksualinių nusikaltėlių registrai sukurti JAV, Kanadoje, Kroatijoje, Portugalijoje, Prancūzijoje, tokį registrą planuojama sukurti Lenkijoje. Daugelyje kitų Europos šalių seksualiniai nusikaltimai registruojami kartu su kitais kriminaliniais nusikaltimais arba jų registravimas sudaro neformalų „registrą“. Daugelyje šalių seksualiniams nusikaltėjams, atlikusiems bausmę, taikomos papildomos ribojimo priemonės, ypač darbo su vaikais srityje.

Lietuvos policijos duomenimis, 2015 metais 5,1 proc. vaikų patyrė seksualinę prievartą.

V. Putinas susitiko su D. Trump

Danangas, Vietnamas (BNS, ELTA) – Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas lapkričio 11 dieną pavadino Washingtono nurodymą Kremliui finansuojamai televizijai RT registruotis užsienio agentu Rusijos žiniasklaidos „puolimo“ ir pažadėjo imtis „tinkamų“ atsakomųjų priemonių.

RT, anksčiau žinoma kaip „Russia Today“, pranešė, kad JAV teisingumo departamentas nurodė jai iki lapkričio 13 dienos užregistruoti savo įmonę Amerikoje „užsienio agentu“. Departamentas įspėjo, kad jei televizija nepaklus šiam nurodymui, jos vadovė bus areštuota, o sąskaitos – išaldytos.

„Mūsų žiniasklaidos puolimas yra mūsų žodžio laisvės puolimas,“ – pareiškė V. Putinas žurnalistams per Azijos ir Ramiojo vandenyno ekonominio bendradarbiavimo (APEC) viršūnių susitikimą Vietnamo mieste Danange.

„Jie nuėjo (RT) *de facto* uždarymo keliu, – sakė jis. – Bus tinkamas atsakas“.

JAV žvalgyba apkaltino RT ir Rusijos valstybinę naujienų agentūrą „Sputnik“ per 2016 metų Amerikos prezidento rinkimus skleidus klaidingą informaciją, kuri galėjo turėti įtakos jų rezultatams.

JAV Valstybės departamentas pareikalavo, kad RT užregistruotų savo įmonę Amerikoje „užsienio agentu“ pagal Užsienio agentų registracijos aktą. Šis aktas yra skirtas užsienio šalių politiniams interesams atstovaujantiems teisininkams ir lobistams.

RT pranešė, kad įvykdys šį reikalavimą, tačiau apskųs jį teismui.

D. Trump pareiškė pasitikėjimą JAV žvalgyba, kuri yra padariusi išvadą, kad Rusija kišosi į 2016 m. JAV prezidento rinkimus. Nepaisant to, JAV vadovas pakartojo tikįs V. Putino nuoširdumu, kai pastarasis neigia Rusijos vaidmenį rinkimuose. D. Trump taip pat sukritikavo nepatenkintuo-

D. Trump trumpai susitiko su V. Putinu.

USA Today nuotr.

sius jo santykiams su Rusijos lyderiu. Šiuo metu kai kurie buvę D. Trump sąjungininkai yra tiriami dėl galimo bendradarbiavimo su Kremliumi. Klausimas dėl įtariamo Maskvos kišimosi į praėjusių metų prezidento rinkimus aptemdė JAV prezidento kelionę po Azijos šalis.

Be to, Rusijos prezidentas V. Putinas jaučiasi įžeistas dėl kaltinimų jo šaliai, esą ši kišosi į JAV prezidento rinkimus, pareiškė Jungtinių Valstijų prezidentas Donald Trump, trumpai pabendravęs su juo Azijos ir Ramiojo vandenyno šalių ekonominio bendradarbiavimo forumo kuluaruose.

Rusijos prezidentas pareiškė žurnalistams, kad neįvykęs atskiras susitikimas su JAV prezidentu D. Trump APEC forume rodo, kad krizė ir toliau drebsina abiejų šalių santykius.

D. Trump pasakė, kad iš viso du ar tris kartus trumpai bendravęs su V. Putinu susitikimo Vietname metu.

D. Trump ir V. Putinas APEC forume nesutiko dvišalėms deryboms, nors apie tokį galimą susitikimą prieš forumą buvo daug kalbėta ir rašyta. Lapkričio 3 d. D. Trump pareiškė, kad gali susitikti su V. Putinu per savo turą po Azijos-Ramiojo vandenyno regiono šalis. Tačiau vėliau Baltųjų rūmų atstovė Sarah Sanders pareiškė, kad derybos tarp Rusijos ir JAV lyderių neįvyks.

Įteisins „Brexit“ išstojimo datą

Londonas (LRT.lt) – Data, kai Jungtinė Karalystė paliks Europos Sąjungą, bus įtvirtinta teisiškai. Šalies vyriausybė patvirtino, kad išstojimo dieną – 2019-ųjų kovo 29-osios 11-a valanda vakaro – bus įtraukta į Pasitraukimo iš Europos Sąjungos įstatymą.

Premjerė Theresa May paragino partijas susitelkti ir atidžiai nagrinėti šį teisės aktą, kai jis grįš į Bendruomenių rūmus, tačiau nestabdyti proceso. Tuo metu 50-ojo Lisabonos sutarties straipsnio autorius Lordas Kerry teigia, kad „Brexit“ vis dar galėtų būti atšauktas.

Barcelona (ELTA) – Ispanijos ministras pirmininkas Mariano Rajoy pareiškė, kad kito mėnesio regioniniai rinkimai Katalonijoje padės užbaigti „separatistų sumaištį“ šiame šiaurės rytų regione.

Tačiau savaitgalio dienomis apie milijonas katalonų Barcelonoje reikalavo paleisti sulaikytus regiono lyderius, siekusių Katalonijos nepriklausomybės.

Bruselis (ELTA) – Didžiosios Britanijos vyriausiasis „Brexit“ derybininkas David Davis atmetė galimybę, kad, po „Brexit“ Šiaurės Airijai siekiant užtikrinti specialų statusą, „Jungtinėje Karalystėje galėtų atsirasti nauja siena“.

Europos Sąjunga Didžiajai Britanijai pasiūlė, kad Šiaurės Airija

po „Brexit“ galėtų likti Bendrijos muitų sąjungoje ir bendrojoje rinkoje.

Tačiau D. Davis teigė, kad nors Didžioji Britanija ir pripažįsta „būtine priimtą konkrečius sprendimus“, pridūrė, jog to negalima daryti „konstitucinio ir ekonominio (jo šalies) vienatvumo kaina“.

JAV sostinėje pagerbtas komunizmo aukų atminimas

Prof. V. Landsbergis (antras iš d.) buvo vienas pagrindinių konferencijos pranešėjų.

Iš k.: Emanuelis Zingeris, Vytautas Landsbergis ir Rimvydas Baltaduonis (PLB atstovas Seime).

Lapkričio 7–9 dienomis Komunizmo aukų memorialinis fondas Washingtono kartu su Stanford University organizavo tarptautinę konferenciją ir kitus atminimo renginius, skirtus pagerbti komunizmo aukus ir įvertinti prieš 100 metų įvykusį antidemokratišką Spalio perversmą Rusijoje, atnešusį marksistinę ideologiją ir totalitarinį valdymą, įtakojusius milijonus gyvybių kainavusius komunistinių režimų nusikaltimus regione ir visame pasaulyje.

Tarp konferencijos pagrindinių pranešėjų – Lietuvos Respublikos Atkuriamojo Seimo pirmininkas profesorius Vytautas Landsbergis ir Nepriklausomybės Akto signataras Emanuelis Zingeris. Lietuvos ambasadorius Rolandas Kriščiūnas kartu su kitų šalių ambasadoriais buvo išrinktas į renginio garbės komitetą.

Profesorius V. Landsbergis savo pranešime pabrėžė, kad bolševikų revoliucija Rusijoje yra viena tragiškiausių dienų Europos ir viso pasaulio istorijoje. Pasak V. Landsbergio, net ir dabar turime susitelkti ir suvokti, kas įvyko praėjusio amžiaus pradžioje, ir dėti visas pastangas, kad istorinės pamokos būtų tinkamai suprastos.

Seimo narys Emanuelis Zingeris

konferencijoje pažymėjo, kad penkios valstybės – Baltijos šalys, Suomija ir Lenkija, kurios 1918 metais, besiremiamos tuometinio JAV prezidento W. Wilson paskelbta tautų apsisprendimo teise, atstūmė bolševikinės Rusijos įtaką ir sukūrė savo sėkmingus modernių XX a. valstybių modelius.

E. Zingeris teigė, kad Lietuvos partizanai pokario metais iš esmės pakartojo 1918 metų savanorių kovas ginant Lietuvos nepriklausomybę nuo komunistinės okupacijos, o ryškiausias to siekio pavyzdys yra 1949 metų vasario 16 dienos Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio deklaracija, kurioje išreikštos Lietuvos partizanų provokarietiškos demokratinės nuostatos.

Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas Donald Trump lapkričio 7 dieną oficialiai paskelbė Nacionaline komunizmo aukų atminimo diena. Baltųjų Rūmų išplatintame JAV Prezidento pranešime teigiama, kad nuo totalitarinių komunistinių diktatūrų pasaulyje žuvo daugiau nei 100 milijonų žmonių.

Komunizmo aukų memorialinis fondas Washingtono veikia nuo 1994 metų. 2007 metų birželio 12 dieną JAV sostinėje buvo atidengtas paminklas komunizmo aukoms atminti ir įamžinti.

URM info ir nuotr.

Skaitykite „Draugą“ oro uoste, autobuse, vasarnamyje, gamtoje – visur, kur tik norite, naudodamiesi iPad!

A † A

Dr. ALGIMANTAS KELERTAS

Mirė 2017 m. lapkričio 11 d., New Lenox, IL.

Gyveno Lemont, IL.

Nuliūdę liko: dukterėčios Rima Kelertas ir Kristina Boving, brolienė Violeta Kelertas, artimi draugai Giedrius ir Jurita Tamošiūnai su šeima.

Dr. Kelertas dirbo Hines Veterans Administration ligoninėje, Hines, IL.

Vietoje gėlių prašome aukoti Lietuvių evangelikų liuteronų Tėviškės parapijai.

A. a. A. Kelertas bus pašarvotas penktadienį, lapkričio 17 d. Budėtuovės nuo 4 val. p. p. iki 9 val. vak. Lietuvių evangelikų liuteronų Tėviškės parapijoje (St. James bažnyčioje, 5129 Wolf Rd., Western Springs, IL 60558). Religinės apeigos vyks 7 val. vakare.

Laidotuovės vyks šeštadienį, lapkričio 18 d. Atsisveikinimas – nuo 10 val. r. iki 12 val. p. p. Petkus Lemont laidojimo namuose, 12401 S. Archer Ave., Lemont, IL 60439. Religinės apeigos – 12 val. popiet. Po religinių apeigų velionis bus palaidotas Bethania kapinėse, Justice, IL.

Kviečiame visus draugus, artimuosius ir pažįstamus dalyvauti laidotuovėse.

Liūdintys artimieji

Laidot. direkt. Donald M. Petkus, 800-994-7600 arba
www.petkusfuneralhomes.com

Lietuviai Rusijoje

Atkelta iš 8 psl.

Pirmininkas praktiškai suminėjo visas tautines institucijas, pradedant Lietuvių tautos taryba ir baigiant pažangininkų vaidmeniu Vyriausiojoje lietuvių taryboje Rusijoje, išskyrė partijos pasiūlytą rezoliuciją Petrapilio seime, ši papildyta kitų frakcijų, gavo daugumos palaikymą, akcentavo tautų suvažiavimą Kijeve ir konferenciją Stokholme. Apie organizacijos plėtrą kalbėjo vicepirmininkas L. Noreika. Voronežo kuopos pirmininkas J. Vokietaitis atsiskaitė už kuopos veiklą ir papasakojo apie pažangininkų veiklą Vyriausiojoje lietuvių taryboje Rusijoje.

Organizaciniu klausimu pritarta CK nuomonei, kad dėl susiklosčiusių aplinkybių nebuvo deramai rūpinamasi kuopų organizavimu, o su esančiomis „palaikomi gyvi ryšiai ir santykiai“. CK įpareigojo skirti šiam barui daugiau dėmesio. Konferencija priėmė ir patvirtino rezoliuciją dėl santykių su kitomis partijomis taktikos, M. Yčo parengtus įstatus. Dėl partijos programos nutarta vadovautis J. Tumo paskelbtomis „Tautos Pažangos“ programinėmis nuostatomis, išleisti brošiūrų aktualiais klausimais, gvildinti programinius klausimus „Lietuvių balse“. Konstatuota, kad jo finansinė

padėtis prasta, tačiau laikraštį turėti svarbu, todėl leisti ir toliau, pasirūpinus rasti lėšų. Į naujos sudėties CK pateko M. Yčas (pirmininkas), vicepirmininkai L. Noreika ir A. Voldemaras, sekretoriai J. Linartas ir A. Tallat-Kelpšaitė, išdininką J. Tumą pakeitė kunigas J. Jasienskis, nariai B. Masiulis, G. Feterauskas, K. Šakenis, J. Vokietaitis, Mackevičius.

Bus daugiau

1. A. Merkelis, Juozas Tumas Vaižgantas, Vilnius. 1989, p. 224
2. Tautos Pažangos partijos visuotinis susirinkimas, Lietuvių balsas, 1917. 03. 19, nr. 20, p. 2
3. Lietuvių TP partijos centrui, Lietuvių balsas, 1917. 04. 23, nr. 28, p. 3
4. Broliai lietuviai ir lietuvių seselės! Rygos garsas, 1917. 05. 03, nr. 29, p. 2
5. Iš TP partijos gyvenimo, ibid., 1918. 02. 21, nr. 7, p. 2
6. Lietuviai ir laisvė, Lietuvių balsas, 1917. 04. 13, nr. 26, p. 1
7. Tautos Pažangos Partijos Konferencija, ibid., 1918. 02. 21, nr. 7, p. 1–2

Algirdas Grigaravičius – istorikas, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybos prie Finansų ministerijos Registro ir informacinių sistemų skyriaus vyriausiasis specialistas.

DANTŲ GYDYTOJAI

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarimui kalbėti angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
Tel. 708-422-8260

AKIŲ LIGOS

**DR. ŽIBUTĖ ZAPARACKAS
DR. PAUL KNEPPER**
Akių ligos – chirurgija
150 E. Huron, Suite 1000
Chicago, IL 60611
Valandos susitarus
Tel. 312-337-1285

ADVOKATAI

**Advokatas
GINTARAS P. ČEPĖNAS**
6436 S. Pulaski Rd.,
Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos pagal susitarimą

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

www.draugas.org

PAS MUS IR APLINK MUS

■ **Lapkričio 19 d., sekmadienį, 2 val. p. p.** Čiurlionio galerijoje (5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636) vyks paroda-popietė „Gutauskas, Elskus, Kezys“. Renginyje skaitas Jaunimo centro ir Čiurlionio galerijos 60-mečiui bei šviesaus atminimo kun. Vaclovui Gutauskui SJ pagerbti. Apie tėvo Vaclovo veiklą papasakos parodos kuratorius Audrius Plioplys, o apie jo bendradarbiavimą su Lituanistikos tyrimo ir studijų centru kalbės LTSC tarybos pirmininkas Robertas Vitas. Renginyje žada dalyvauti žinomo menininko Albino Elskaus vaikai – Adria Elskus, Arilda Densch ir Albin Elskus. Visus, kam svarbi ir įdomi Jaunimo centro bei Čiurlionio galerijos istorija, kviečiame atvykti.

■ **Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo** bažnyčioje (2745 W. 44th St., Chicago, IL) lapkričio 19 d. 10 v. r. švęsime 33-čiąjį eilinį metų sekmadienį. Eucharistijos šventimą atnašaus kunigas Gediminas Keršys. Po šv. Mišių parapijos salėje vyks „Popietė su solistu Arnoldu Voketaičiu“. JAV LB Brighton Parko apylinkės valdyba paruoš balandėlių pietus, o dainininkas pristatys filmą apie savo gyvenimą – „Prisimenu motinos balsą“. Maloniai kviečiame visus dalyvauti.

■ **Lapkričio 26 d., sekmadienį, Lietuvos šaulių** sąjungos išeivijoje Vytauto Didžiojo šaulių rinktinė kviečia visus paminėti Lietuvos kariuomenės dieną. Paminėjimas prasidės 11 val. r. šv. Mišiomis Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčioje. Visus šaulius kviečiame dalyvauti vilkint uniformas. Prieš Mišias – iškilmingas vėliavų įnešimas. Po Mišių visus maloniai kviečiame minėjimą praleisti Šaulių namuose (2417 W 43rd. St., Chicago, IL 60632), kur 1 val. p. p. bus rodomas filmas „Nepaprasta auka“. Prieš filmo peržiūrą bus karšti pietūs, veiks baras. Įėjimo mokesčio nėra. Daugiau informacijos tel. 773-875-4531.

■ **Jaunimo centro 60-čio pokylis** vyks gruodžio 3 d., sekmadienį, Jaunimo centro didžiojoje salėje, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. 2 val. p. p. Jėzuitų koplyčioje bus aukojamos šv. Mišios už mirusius ir gyvus centro narius bei rėmėjus. 3 val. p. p. salėje koncertą atliks solistė Jūratė Švedaitė-Waller. Bus pietūs ir piniginių loterija. Maloniai kviečiame dalyvauti šioje šventėje. Daugiau informacijos tel. 708-447-4501 (Milda Šatienė) arba tel. 773-743-3196 (Zita Baltamonas).

Gruodžio 1 d., penktadienį, 7 val. v. kviečiame į vakarą „Tradicijomis pagrįsta ateitis“ Ateitininkų namuose (1380 Castlewood Dr., Lemont, IL). Pagrindinis vakaro svečias – Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijolas t. **Vidmantas Šimkūnas SJ**. Jūsų lauks įdomūs pokalbiai, muzika ir kuklios vaišės. Organizuoja Baltijos jėzuitų plėtros projekto taryba. Daugiau informacijos apie renginį bei pranešti apie dalyvavimą galite tel. 630-243-6234, arba el. paštu: lith-jesuit@hotmail.com.

Puikus baigiamasis akordas

Solistė Nida Grigalavičiūtė ir gitaristas Jonas Kublickas.

Dainos Čyviėnės nuotraukos

Čikagoje minint Reformacijos 500-tų metų sukaktį sekmadienį, lapkričio 11 dieną, Mažosios Lietuvos fondas ir draugija pakvietė lietuvius į neeilinį koncertą „Soli Deo Gloria: Lietuva ir Reformacija“, surengtą Trinity Lutheran Church Tinley Parke. Jame dalyvavo solistai Nida Grigalavičiūtė ir Martynas Matutis, meno ansamblis „Dainava“, pučiamųjų kvintetas, didingai skambėjo nepakartojama vargonų muzika.

„Draugo“ info

Meno ansamblis „Dainava“, vadovaujamas Dariaus Polikaičio.

Laimingos po pavykusio koncerto (iš k.): Lisa Kristina, Paulina Daukšytė ir Judita Leitaitė. Donato Tijūnėlio nuotr.

Lapkričio 11 d., šeštadienį, Lietuvių dailės muziejaus „Sielos“ galerijoje žinoma Lietuvos solistė Judita Leitaitė surengė koncertą „Rudens lapai“. Šį kartą – kartu su dukra, smuikininke Paulina Daukšyte. Fortepijonu akompanavo Lisa Kristina.

New Yorko maratoną įveikė ir D. Žiliūtė

Diana Žiliūtė.

Scanpix nuotr.

Šiemetiniame, 47-ajame New Yorko bėgimo maratone finišą pasiekė beveik 51 tūkst. bėgikų (98,9 proc. dalyvių). Tarp jų buvo ir lietuvė **Diana Žiliūtė**. Sydnejaus olimpinė žaidynių plento dviračių prizininė, 1998 metų pasaulio čempionė maratoną įveikė pirmą kartą.

Italijoje gyvenanti D. Žiliūtė 42 km 195 m atstumą nubėgo per 3 val. 56 min. 42 sek. Ji tarp 21 tūkst. 60 finišavusių moterų buvo 2887-a.

„Maratoną bėgau pirmą kartą. Buvo nelengva, norėjo raumenis traukti, bet viskas gerai, kas gerai baigiasi. Gera pasiekti finišą. Emocijos nuostabios“, – sakė D. Žiliūtė, dirbanti bendrovėje „Diadora“.

Italijos sportinių drabužių, avalynės ir aksesuarų gamintoja buvo paskelbusi konkursą moterims. „Diadora“ Italijoje remia apie 140 bėgimo renginių. Norint dalyvauti konkurse, reikėjo nusifotografuoti „Diadora“ stende bet kuriose varžybose. Iš viso užsiregistravo 12 tūkst. moterų. 20 daugiausiai balsų internetiniame balsavime surinkusių dalyvių laimėjo pasirengimo maratonui programą su savaite treniruočių kalnuose bei kelione į New Yorką. Tokiu pat prizų buvo apdovanotos ir dvi „Diadora“ darbuotojos.

„Vieną jų buvau aš“, – pasakojo buvusi dviratininkė.

D. Žiliūtė rengtis maratonui pradėjo kovo mėnesį. Ilgiausia distancija, kurią ji įveikė iki New Yrko maratono, buvo 30 km.

2000 metų pasaulio taurės ir 1999 metų „Tour de France“ lenktynių laimėtoja D. Žiliūtė dviratininkės karjerą baigė 2009 metais.

ELTA